Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

ГАЗЕТА 1918 ЙИЛ 21 ИЮНДАН ЧИҚА БОШЛАГАН

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ, ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ВА МИНИСТРЛАР СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

• № 94 (20. 361) • 1989 йил 21 апрель, жума • Баҳоси 3 тийин.

Эртага В. И. Ленин туғилган кунга 119 йил тўлади

М. С. Горбачев У. Уинписингер ва Ж. Шейнкман билан суҳбатлашди

19 апрель куни М. С. Горбачев АҚШдаги энг катта касаба союз бирлашмаси — Америка касаба союзлари федерацияси — ишлаб чиқариш касаба союзлари конгрессининг вице-президентлари, машинасозлик ва аэрокосмик саноати ишчилари уюшмасининг президенти Уильям Уинписингерни ҳамда тикувчилик ва тўқимачилик саноати ходимлари бирлашган касаба союзининг президенти Жек Шейнкманни қабул қилди.

Суҳбат меҳмонларнинг Москвадаги учрашувлардан ва уларнинг Киевга сафаридан олган таассуротларини сўзлаш билан бошланди. Меҳмонлар Киевдаги корхоналарда бўлиб, маъмурият ва ишчилар билан суҳбатлашган эдилар.

М. С. Горбачев суҳбатдошларининг ва уларнинг Совет ва Америка касаба союзлари ўртасида мулоқотни, муносабатларни ривожлантиришни ёқлаб чиқаётган Америкадаги ҳамкасбларининг позициясини қўллаб-қувватлади.

У. Уинписингер ва Ж. Шейнкман мулоқот — ҳамжиҳатлик манбаи деган фикрга қўшилдилар. Мулоқот олиб борилган пайтда жуда кўп муаммолар юзасидан ҳамжиҳатлик борлиги ёки бўлиши мумкинлиги равшан бўлиб қолади... Барча мамлакатлар ишчилари ўртасида чинакам ҳамкорлик оламига эшик очиш йўлини қидираверамиз.

Мен американликлар билан мулоқот қилиш соҳасида анчагина тажрибага эгаман, деди М. С. Горбачев. Жамоат арбоблари, савдо-саноат аҳли, ҳарбийлар ва сиёсатчилар билан ҳам, американлик оддий гражданлар билан ҳам бу ерда, Москвада, шунингдек Вашингтон ва Нью-Йоркда учрашганман. Ана шу тажриба мамлакатларимиз ўртасидаги муносабатларни яхшилаш мақсадга мувофиқ бўлибгина қолмай, айни пайтда бунинг учун имконият ҳам борлигига менда ишонч ҳосил қилдирди.

Тажриба шуни кўрсатадики, биз Америка раҳбарияти билан ҳамма нарсани муҳокама қилишимиз, бир-бирларимизнинг нуқтаи назаримизни яхшироқ билишимиз ва имкони бўлса муаммоларни бартараф этиш воситаларини топишимиз, ҳар ҳолда мулоқотни давом эттиришимиз мумкин. Бу янги шаклдаги муносабатлар белгисидир. Биз мана шундай муносабатларни йўлга қўйишда тўпланган тажрибани авайлаб асраш ва кўпайтириш, унинг беҳуда кетишига имкон бермаслик зарурлигини ўзимиз ҳам, АҚШ маъмурияти ҳам англаётганлигига асосланамиз. Шунинг учун ҳам биз бу жараённи барбод этиши мумкин бўлган ҳамма нарсага қатъиян қарши турамиз.

Биз СССР билан АҚШ ўртасидаги муносабатларда бошқа ҳамма мамлакатлар билан бўлгани сингари, барча даражаларда халқнинг ўзи танлаб олган йўлни ҳурмат қилишни кўзда тутувчи янгича фикрлаш принципига амал қиламиз. Халқаро практикада шундай ёндашув қарор топадиган бўлса, бу яхши дунё сари муваффақиятлироқ бориш имконини беради. Тафовутлар эса — мен шуни доимо такрор айтаманки, деди М. С. Горбачев, — асло фожиа эмас, балки тажриба алмашиш, ўзаро фойдали ва мақбул жиҳатларни ўзлаштириб олиш, ҳамкорлик омилидир.

М. С. Горбачев жамоат кучлари, жумладан касаба союзлар жаҳон сиёсатига фаол кириб бораётганлиги катта ижобий аҳамиятга эга эканлигини таъкидлади. Турли мамлакатларнинг касаба союзлари ўртасидаги тафовутларга қарамай, улар ўзининг уюшқоқлиги ва ишчилар синфи билан алоқаси туфайли алоҳида роль ўйнамоқда. Ҳозирги даврдаги ҳеч бир сиёсатчи бундай ҳол билан ҳисоблашмаслиги мумкин эмас. М. С. Горбачев ўзининг касаба союз арбоблари билан, айниқса эркин касаба союзлар халқаро конференцияси ва жаҳон касаба союзлари федерацияси раҳбарияти билан бўлиб ўтган учрашувларини эсга олди. Мана шу ташкилотларнинг раҳбарлари билан фикрлашувлар ғоят самарали ва мазмунли бўлган эди.

Суҳбатда конверсия муаммоларига кўп эътибор берилди. Биз, деди М. С. Горбачев, реал қуролсизланишга киришдик ва табиийки, конверсия муаммоси тобора долзарб бўлиб қолмоқда ва у бизнинг мамлакатимизда ҳам, сизнинг мамлакатингизда ҳам муҳокама қилинмоқда. Мен муаммони соддалаштирмоқчи эмасман. Мазкур муаммонинг ғоят жиддий социал жиҳатлари бор. Бу мавзудаги сиёсий сафсатабозлик ўринсиздир, чунки бу нарса жуда кўп одамларнинг тақдирига дахлдордир. Айни вақтда бу борада мақсадни кўра билиш, қизғин мунозаралар чоғида уни йўқотмаслик муҳимдир. Модомики биз қуролсизланиш, қурол-яроғларни ва қуролли кучларни мутлақо мудофаа аҳамияти даражасига етказиш тарафдори эканмиз, бошқача қилиб айтганда, модомики биз реал хавфсизликни мустаҳкамлаш тарафдори эканмиз (эндиликда эса бу ҳаётий зарурatдир), у ҳолда ҳарбий ишлаб чиқаришни қисқартириш тўғрисида, ҳарбий заводларни тинчлик мақсадларидаги маҳсулот ишлаб чиқаришга ўтказиш ҳақида ўйлаш керак.

М. С. Горбачев СССРда ҳозирнинг ўзидаёқ конверсия жараёни бошланганлиги тўғрисида ахборот берди, конкрет маълумотларни келтирди. Умуммиллий конверсия плани ишлаб чиқилаётганлигини, конверсия модели пишиқтириладиган бир қанча корхоналар ажратилганлигини маълум қилди. Бу соҳада американликлар билан ҳамкорлик қилишга тайёрликни билдириб, бу ҳам мамлакатларимиз ўртасидаги ишончни мустаҳкамлашини таъкидлади. Муаммо қанчалик мураккаб бўлмасин, ундан чўчимаслик, уни ҳал этиш қийинлиги тўғрисидаги гап-сўзларга берилиб кетмаслик лозим.

М. С. Горбачев қайта қуришнинг долзарб муаммоларига оид фикрларини суҳбатдошлари билан ўртоқлашди. Сизлар жуда катта ўзгаришлар бўлаётган пайтда мамлакатимизга келдингиз, деди у. Мамлакатда ишлар қизғин. Турмушнинг барча соҳаларида, аҳолининг барча табақаларида ўзгартишлар содир бўлмоқда. Ҳамма нарса қайта қурилмоқда. Мана шуниси ғоят қийин вазифа бўлди. Бу борада ютуқлар ҳам, маҳрумликлар ҳам бўлмоқда. Кўникиб қолган нарсаларга барҳам бериш осон бўлмаяпти. Аммо биз шошқалоқлик қилмай,

(Давоми иккинчи бетда).

Социализмни революцион янгилашнинг ғоявий негизи—марксча-ленинча таълимот яшайверсин ва ривожланаверсин!

(КПСС Марказий Комитетининг 1 Май Чақириқларидан).

ЛЕНИНЧА ТАШАББУСКОРЛИК УЧУН

Бутун ҳаёт тарзи, сўзи ва амалий фаолияти билан ўз мамлакати тақдирига, жаҳон тараққиётининг боришига инқилобий таъсир кўрсатган буюк мутафаккир Владимир Ильич Ленин туғилган кунга 119 йил тўлмоқда. Бу қутлуғ сана совет кишилари учун Октябрь раҳнамоси, Коммунистик партия билан Совет давлати асосчисининг таваллуд кунидир. Ҳур фикрли жаҳон афкор оммаси учун эса бу кун ер юзидаги барча меҳнат аҳлларининг озодлик, тенглик, эркин меҳнат, тинчлик учун орзулари рўёбга чиқишига қатъий ишонч, кафолатнинг заррин нурлари таралган бурилиш палласидир.

Владимир Ильич туғилган куннинг бу йилги санаси совет халқи КПСС XXVII съезди, XIX Бутуниттифоқ партия конференцияси қарорларини, ўн иккинчи беш йилликнинг тўртинчи йили топшириқларини бажаришга аҳд қилган меҳнат кўтаринкилиги вазиятида нишонланмоқда. Бу сананинг яна бир хосияти шундаки, биз уни революцион шароитда, партия билан халқнинг асосий иши бўлган қайта қуриш кенг йўлга чиқиб олган ва ўн миллионлаб кишиларнинг манфаатларига тобора чуқурроқ таллуқли бўлиб турган бир пайтда нишонламоқдамиз. Бепоён кўпмиллатли мамлакатимизда авж олиб кетган ўзгаришларнинг миқёслари ва теранлиги, унинг ҳозирги дунёдаги масъулиятли мавқеи, ҳал этишга тўғри келаётган муаммоларнинг ўткирлиги ва мураккаблиги бизнинг зиммамизга қайта қуришнинг боришини Ленин фикрига қиёслаш, Ленинга хос ирода ва изчиллик билан иш тутиш мажбуриятини юклайди.

Қайта қуриш бизни Ленинга, Ленинни бизга яқинлаштирди. Социалистик жамиятимизни ҳар томонлама янгилаш учун кураш билан ўтаётган ҳар бир кун кўрсатадики, партия ишлаб чиққан, халқ тушуниб қабул этган қайта қуриш назарияси ва сиёсати ленинизм ғоялари ва амалиёти билан узвий равишда бирлашиб кетди.

Бизнинг бутун тажрибамиз Ленин асарларини ўқиганда, Лениннинг сиёсий раҳбарлик илмини қўлланганда у ҳар сафар, ҳар бир тарихий паллада даврнинг ҳақиқий аҳволини, ички ва халқаро турмуш динамикасини эътиборга олмоқ кераклигини тасдиқлайди. Шунинг учун ҳам КПСС ленинизмнинг революцион-танқидий, бунёдкорлик руҳини қарор топтиришни, ўз тарихий масъулияти юксаклигида бўлишни ўзининг бурчи деб ҳисобламоқда.

«Биз, — деб таъкидлади М. С. Горбачев КПСС Марказий Комитетининг 1988 йил февраль Пленумида сўзлаган нутқида, — ҳозирги шароитда янги тузумнинг ленинча қиёфасини қайта тиклашга, уни иллатлар ва сарқитлардан тозалашга, жамиятни қисиб қўйган ва социализмнинг имкониятларини тўла-тўкис рўёбга чиқаришга йўл бермаган жамики тўғоноқлардан халос бўлишга интиляпмиз. Ҳозирги дунёнинг ҳамма реалликларини эътиборга олиб, социалистик жамиятга янги сифат бахш этиш бош вазифадир».

Бугунги кунда бутун мамлакатимиз, жумладан Ўзбекистон ўз тарихининг масъулиятли палласини бошдан кечирмоқда. Сиёсий-ижтимоий, социал-иқтисодий ҳаётимизнинг барча жабҳаларида чуқур революцион қайта ўзгаришлар юз бермоқда. Шундай кезларда совет жамияти тарихининг дастлабки саҳифаларига, меҳнатга янги коммунистик муносабатда бўлиш сарчашмаларига яна бир назар ташлаймиз. Инқилобий ўтмишимизнинг ана шундай ёрқин саҳифаларидан бири биринчи коммунистик шанбаликлардир. Бундан 70 йил муқаддам, 1919 йилнинг 12 апрелида Москва—Қозон темир йўлининг Москва—Сортировочная депоси ишчилари гражданлар урушининг энг оғир даврини бошдан кечираётган ёш Совет Республикаси фойдасига ҳақ олмасдан, ихтиёрий равишда бир кун ишлаб бериш ташаббусини бошлаб бердилар.

Москва—Қозон темир йўли коммунистлари ва уларга хайрихоҳларининг бу ватанпарварлик ташаббусини мамлакатимизнинг барча меҳнаткашлари қўллаб-қувватладилар. Ўша куни Кремль территориясини тозалаш-ободонлаштириш ишларида инқилоб ижодкори Владимир Ильич ҳам Кремлнинг пулеметчилар курси талабалари, Бутуниттифоқ Марказий Ижроия Комитети ва Халқ Комиссарлари Совети ходимлари билан бирга фаол қатнашди. В. И. Лениннинг шу кунги меҳнати ҳар сафаргидек баракали бўлди. Шанбаликдан сўнг Владимир Ильич Театр майдонида (ҳозирги Свердлов майдонида) К. Маркс ҳайкали пойдеворига, Озод меҳнатга ҳайкал пойдеворига ғишт қўйишда нутқ сўзлади. Пресня районидаги Прохоров (Трехгорка) мануфактураси ишчилари, Бауман, Замоскворецк районлари ишчилари ҳузурида, Благуш Лефертовск районида В. М. Загорский номидаги Ишчилар саройи очилиши маросимида сўзга чиқди. Владимир Ильич халқнинг меҳнат ғайрати, жасорати ва ташаббусини янги жамиятнинг ўзига хос фазилати сифатида чуқур таҳлил этиб, уни «Коммунистик шанбаликлар», «Буюк почин», деб атади.

«Коммунистик шанбаликлар», — деб ёзди доҳий, — шунинг учун ҳам жуда катта тарихий аҳамиятга эгадирки, улар бизга ишчиларнинг меҳнат унумдорлигини оширишда, янги меҳнат интизомига ўтишда, хўжалик ва ҳаётнинг социалистик шароитларини яратишда онгли ва ихтиёрий ташаббускорлик қилаётганликларини кўрсатмоқда».

Бу коммунизм куртаклари мамлакатимиз қиёфасини тубдан ўзгартириш йўлидаги дастлабки беш йилликларда, Улуғ Ватан урушининг жангу жадал кезларида, урушдан кейинги халқ хўжалигини тиклаш йилларида янада кенг қулоч ёзди, янги мазмун билан бойиди. 50-йиллар охирида юзага келган коммунистик меҳнат учун ҳаракат эса дастлабки шанбаликлар, зарбдорлик ва стахановчилик ҳаракатини юзага келтирди, бу ҳаракатларни соф ишлаб чиқариш доирасидан социал соҳага айлантирди.

Шундай бўлса-да, ҳаётимизда юз берган салбий ҳодисалар социалистик мусобақани ташкил этишга ҳам ўз таъсирини кўрсатди. Юзакичилик, қўшиб ёзишлар, қоғозбозлик, бўлар-бўлмасга, хўжакўрсин учунгина ташаббускорлик мусобақанинг ижодкорлик, ташаббускорлик асосларига путур етказди. Эндиликда, халқимиз, бутун жаҳон прогрессив жамоатчилиги томонидан ҳақли равишда қайта қуриш, демократиялаш, ошкоралик деб ном олган тараққиётимизнинг ҳозирги палласидагина буюк починга унинг асл моҳияти қайта бағишланмоқда. КПСС, Совет давлати ва ҳукумати меҳнаткашларнинг социал-иқтисодий, маънавий ҳаётини қайта қуришнинг ленинча кўрсатмаларини изчиллик билан амалга оширмоқда.

Ҳозирги вақтда социалистик мусобақа мамлакат бўйича ҳар йили 8—10 миллиард сўм иқтисодий самара бермоқда.

Буюк почин анъаналари бизнинг республикамизда ҳам кенг қанот ёзди. Халқимиз орасида машҳур бўлган ҳашар анъанасига янги мазмун, янги йўналиш бағишланди. Меҳнат коллективларининг ҳар йили ўтказиладиган ленинча шанбаликлари умумхалқ меҳнат байрами тусини олади. Кўплаб ишчи коллективлари шанбалик куни маҳсулот сифатини ошириш, нуқул тежалган хом ашё ва бошқа ресурслар ҳисобига ишлаш, маҳсулот таннархини арзонлаштириш, пудрат усули ҳамда хўжалик ҳисоби самараларини кўпайтириш йўлини тутмоқдалар.

Бу йилги шанбалик ғайрати янада самаралироқдир. Республикамизнинг кўпмиллатли барча меҳнат аҳли ўн иккинчи беш йилликнинг тўртинчи йили топшириқларини кўнгилдагидек ва мукаммал бажо келтиришга ленинча шанбалик алоҳида завқ-шавқ бағишлашига қатъий ишонадилар.

Лениндек ташаббускор бўлайлик!

ҲАММА ЛЕНИНЧА ШАНБАЛИККА!

22 АПРЕЛЬ — КОММУНИСТИК ШАНБАЛИК КУНИ

ИШЛАБ ТОПИЛГАН МАБЛАҒЛАР НИМАГА САРФЛАНАДИ

РЕСПУБЛИКА КОММУНИСТИК ШАНБАЛИК ШТАБИДА

Республика ленинча Коммунистик шанбалик штаби бўлажак Бутуниттифоқ меҳнат байрамига тайёргарлик масалаларини кўриб чиқди. Мажлисни Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари П. М. Абдураҳмонов олиб борди.

«Қизил шанбалик» қатнашчиларининг кўнгилли бегараз меҳнати йил бошидан бери тежалган зарур миқдордаги хом ашё ва энергия ресурслари билан таъминланиши кераклиги айтиб ўтилди. Кўпгина меҳнат коллективларининг шанбаликда ишлаб топилган пул соғлиқни сақлашни ривожлантиришга сарфлансин, деган таклифлари қўллаб-қувватланди. Бир қанча областлар маблағлардан шанбалик куни қўшилган ҳиссага қараб мутаносиб фойдаланиш керак, деган таклифни ҳам киритмоқдалар.

Штаб мажлисида бўлажак шанбалик кўзбўямачилик ва расмиятчиликдан қутилиш йўлида янги қадам бўлиши зарурлиги таъкидланди. Меҳнат байрамининг ҳар бир қатнашчиси ўзининг зарбдор меҳнати қандай юксак мақсадларга хизмат қилишини билиши лозим.

22 апрель куни минглаб кишилар республика шаҳар ва қишлоқларини ободонлаштириш ишларида ҳам қатнашадилар. Улар ариқлар, каналлар, дарёлар соҳилларини тозалайдилар, дарахт ва гул кўчатлари ўтқазадилар. Жонажон диёрга меҳр-муҳаббатни амалда исботлаш, экология муаммоларини ҳал этишга ўз ҳиссасини қўшиши учун ҳар бир кишига қулай имконият яратилади.

(ЎзТАГ).

• Сўз—шанбалик қатнашчиларига

Кўтаринкилик

Апрель ойининг бошларида фабриканинг бир гуруҳ комсомоллари ҳашар йўли билан стадион қуриш ташаббуси билан чиқдилар. Уларнинг етакчиси Абдулқосим Беканов партия бюроси аъзоларини спорт майдонлари қуриш, зарур ашёлар билан жиҳозлаш тадбирлари билан таништирди.

Партия бюроси комсомоллар ташаббусини маъқуллаш билан бирга, Коммунистик шанбаликни уюштириш масаласини ҳам муҳокама қилди.

Ҳар доим қолоқлар сафидан чиқмай келаётган фабрикамиз квартал планини муваффақиятли бажарди. Дастлабки уч ойда ўтган йилдагига қараганда 757 минг сўмлик кўп товар маҳсулоти ишлаб чиқарилди. Ўсиш суръати 130,6 процентни ташкил этди. Агарда 1988 йилда шартномада кўзда тутилганидан 3 миллион 838 минг сўмлик кам маҳсулот етказилганлиги, бу билан давлатга 2 миллион 432 минг сўм зарар келтирганимизни ҳисобга оладиган бўлсак, дастлабки натижаларимизни қувончли десак арзийди.

Партия бюроси тадбирлари бўйича шанбаликда 1050 нафардан зиёд киши қатнашади. Уларнинг 323 нафари 15 минг сўмлик маҳсулот тайёрлайди, камида 2700 килограмм хом ашё ишлаб чиқарилади. Ип йигирув фабрикасининг кейинги сменалари ишчи-хизматчилари корхона атрофини ободонлаштиришади ва кўкаламзорлаштиришади. 2000 туп мевали ва манзарали дарахтлар, кўплаб гул кўчатлари ўтқазилади. Фабрика боғи тартибга келтирилиб, 2 километрга яқин ариқ ва зовурлар тозаланади.

Меҳнат байрами кунини уюшқоқлик, ҳамжиҳатлик билан ўтказишда ташаббускор коммунистлардан Н. Маҳсумова, А. Турсунова, У. Тўйчиев, Ҳ. Қўзиева, Т. Розиқов кабилар бошқош бўладилар.

А. ТЎРАҚУЛОВ,
Жиззах ип йигирув фабрикаси бошланғич партия ташкилотининг секретари.

Оролчилар аҳди

Коммунистик шанбаликка яхши тайёргарлик кўрдик. Унда бирлашмамизга қарашли 48 та механизациялашган кўчма колонна, 11 та автокорхона, темир-бетон буюмлари ишлаб чиқариш, ремонт заводлари, бир қатор қурилиш трестлари каби 82 ташкилотнинг 17 минг нафардан зиёд меҳнаткашлари қатнашадилар. Улар қурилиш-монтаж ишларида иштирок этишади, 5 километр масофадаги ариқларни тозалашади. Корхоналар, идоралар атрофларига, ариқ бўйларига 20 минг тупдан кўпроқ мевали ва манзарали кўчатлар ўтқазилади, гуллар экилади.

16, 18, 25, 26-механизациялашган кўчма колонна аъзолари турар жойлар, сув иншоотлари қурилишида, коллектор-дренаж тармоқларини кенгайтириш ва тозалашда юксак унумдорликка эришадилар. Ўнлаб ишчилар смена нормаларини 1,5 ҳиссадан бажаришга қарор қилдилар.

Бирлашмадаги салкам 1500 коммунистнинг асосий қисми шанбаликда бевосита қатнашади. Айниқса, П. Бакиров, С. Сотиболдиев, Х. Никонов, Л. Дузенко, Ж. Ўтениёзов бошлиқ комплекс бригадалар коллективлари кунлик топшириқларини икки ҳиссадан бажаришга эришадилар.

Бирлашмамиз коллективи шанбалик куни 350 минг сўмлик қурилиш-монтаж ишларини бажаради. 10 минг сўмлик саноат маҳсулотлари тайёрланади. Шу кунги 110 минг сўмлик иш ҳақи беш йиллик фондига ўтказилади.

Р. ОЛЛОШЕВ,
«Аралводстрой» ихтисослаштирилган қурилиш бирлашмаси партия комитети секретари.

Бир ярим нормадан

Заводимизнинг кўп миллатли коллективи В. И. Ленин туғилган куннинг 119 йиллиги шарафига ўтказиладиган Коммунистик шанбаликка пухта тараддуд кўрди. Кўплаб илғор ишчиларимиз анъанавий меҳнат байрамида фақат тежалган хом ашё, электр энергия ва ёнилғи материаллар ҳисобига ишлаб, белгиланган нормани ошириб бажаришга қарор қилдилар.

Шанбаликда иштирок этишга бел боғлаган 300 нафардан зиёд ишчилар ва инженер-техник ходимларнинг ҳар бири умумхалқ меҳнат куни юқори кўрсаткичга эришади. Шу куни одатдагидан анча кўп — 58 минг сўмлик маҳсулот ишлаб чиқарилади, жумладан 78 тонна қора ёғ, 68 тонна ўсимлик мойи тайёрланади.

Менинг ўзим иш вақтидан унумли фойдаланиб, кунлик топшириқни бир ярим баравар адо этишга, фақат аъло сифатли маҳсулот ишлаб чиқаришга аҳд қилдим. Ҳамкасбларимдан А. Эшонқулов, А. Накимов сингари ўнлаб коммунистлар ҳам Бутуниттифоқ шанбалигида юксак марраларни эгаллашга тараддуд кўришмоқда.

М. ЖУМАЕВ,
Қарши ёғ-экстракция заводи ишчиси.

ИЖАРАЧИ КОЛЛЕКТИВ РЕЖАСИ

● ЖИЗЗАХДАГИ деворбоп конструкциялар комбинатидан ўтган йиллардагига қараганда анча кам — жами 85 меҳнатчи шанбаликка чиқади. Лекин меҳнат унумдорлиги бу ерда ҳар қачонгидан ҳам юқорироқ бўлиши турган гап, чунки яқинда ўз корхонасини ижарага олган коллектив камроқ состав билан яхшироқ ишлайди. 22 апрель куни бу ерда 5 минг сўмлик пойдевор блоклари ва деворбоп панелларни ишлаб чиқариш режалаштирилган.

(ЎзТАГ).

КЎРСАТМАЛАР ЎРНИГА КОНКРЕТ ЁРДАМ КЕРАК

20 апрель куни бўлиб ўтган Тошкент область партия комитетининг пленумида КПСС Марказий Комитетининг 1989 йил март Пленуми якунлари ва область партия ташкилотининг аграр сиёсатни амалга ошириш соҳасидаги вазифалари муҳокама қилинди.

Пленум қатнашчилари докладни муҳокама қилишга барвақт яхши тайёргарлик кўриш имкониятига эга бўлдилар, чунки доклад илгарироқ Тошкент область газеталари саҳифаларида эълон қилинган эди.

Тошкент область партия комитетининг биринчи секретари М. М. Мирқосимов қисқача кириш нутқи сўзлади, холос. Бу пленумга ўзига хос руҳ бахш этди.

Нотиқлар ҳозирги аграр сиёсат шундай ишлаб чиқариш муносабатлари, ишнинг шундай шаклларини яратишга қаратилиши кераккки, токи деҳқон ернинг ҳақиқий хўжайини бўлсин, деб таъкидлашди. Партия аграр сиёсатидаги стратегик йўлни ишлаб чиққан КПСС Марказий Комитетининг март Пленуми худди шу мақсад сари йўналтирмоқда. Пленум қарорлари қишлоқ меҳнаткашлари, агросаноат комплекси барча тармоқлари олдида омилкорлик, мустақиллик, хўжаликни ишнинг кўзини билиб юритиш учун кенг имкониятлар очади.

Ҳозир, биринчи навбатда қишлоқ хўжалигида раҳбарликнинг буйруқбозлик-маъмурий усулларига чек қўйиш лозим. Бу тармоқда барча муносабатлар демократик принциплар асосида қурилиши керак. Область қишлоқ хўжалигидаги вазиятни ижара, пудрат тубдан ўзгартиришга қодирдир.

Қишлоқдаги инвестиция сиёсати тубдан қайта кўриб чиқилиши керак. Бу борада хўжаликларнинг моддий-техника, иқтисодий базаларини мустаҳкамлашдан тортиб, қишлоқ меҳнаткашларига коммунал-маиший, медицина, маданий, савдо хизмати кўрсатиш, уларни сифатли уй-жой, мактаблар ва мактабгача тарбия болалар муассасалари билан таъминлашдек муаммоларнинг бутун бир комплексини ҳал этиш лозим.

Нотиқлар областда «1989—1991 йилларда Тошкент области ва Тошкент шаҳри аҳолисини озиқ-овқат маҳсулотлари билан таъминлашни яхшилаш юзасидан биринчи галдаги тадбирларнинг комплекс программаси» реал тарзда ишлаб чиқилганлигини таъкидладилар. Мазкур программага кўра, яқин уч йил мобайнида аҳоли жон бошига ҳисоблаганда картошка етиштиришни 17 килограмм, сабзавот етиштиришни 57 килограмм, гўшт етиштиришни 2,2, сут етиштиришни 10 килограмм кўпайтириш мўлжалланган. Бу деҳқончилик ва чорвачилик тармоқларини интенсивлаштиришни, техника экинлари экиладиган майдонларни 41 минг гектар камайтиришни талаб этади. Аграр секторда мавжуд бўлган жуда катта буйруқбозлик-маъмурият ч илик системаси қишлоқ меҳнаткашларининг ташаббусини чеклаб қўймоқда, улар олдига турли бюрократик тўғаноқлар қўймоқда, деб таъкидлашди пленум қатнашчилари. Шунинг учун ҳам область агросаноат комитети ўрнига сайлаб қўйиладиган, ўз-ўзини бошқарадиган хўжалик органи, яъни агросаноат тузилмалари кенгашини бунёд этиш мақсадга мувофиқдир. Бу кенгашга колхозлар, совхозлар, ижара хўжаликлари, қайта ишловчи корхоналарнинг вакиллари киради.

(Давоми иккинчи бетда).

М. С. Горбачев У. Уинписингер ва Ж. Шейнкман билан суҳбатлашди

(Давоми. Боши биринчи бетда).

айни вақтда қатъий йўлдан бориб, ҳозирги, ғоят масъулиятли босқич вазифаларини ҳал этишимизга аминмиз. Вазифалар ғоят кенг кўламли бўлганлиги учун ҳам, эҳтимол, хатолар ва нуқсонлардан ҳоли бўлиш қийиндир. Аммо жамиятда, ишлаб чиқаришда, давлат бошқарувида тартибсизликка йўл қўймаймиз. Диққат-эътибор мана шунга қаратилган.

У. Уинписингер учрашув мазмунли, норасмий тусда ўтганини таъкидлаб, ҳар қандай суҳбатда Горбачев «масалани ғоят юксак даражада ўртага қўйишини» ва дунёда одамлар бунга кўника бошлаётганлигини айтди. У М. С. Горбачевнинг БМТдаги нутқи Америкада қандай кутиб олинганлиги тўғрисидаги таассуротларни сўзлаб берди. У шундай доиралар номидан дадил гапириши мумкинки, бу доираларда ана шу нутқ «янгича фикрлашнинг умумий ифодаси» деб баҳоланмоқда. Ҳақиқатан ҳам, бу ташқи сиёсатга доир «навбатдаги нутқ» бўлмай, балки бутун совет раҳбарияти теран ўй-фикрларининг якунидир, деди М. С. Горбачев.

Ж. Шейнкман Қўшма Штатларда ҳамон қайта қуришга нисбатан шубҳаланиш борлигини айтди. Хусусан, қайта қуриш юридик жиҳатдан қанчалик таъминланганлиги тўғрисида савол берадилар.

М. С. Горбачев изоҳлар бериб, айни ҳозир биз ҳуқуқий социалистик давлатни шакллантира бориб, мана шу масала билан жадал шуғулланяпмиз, — деб таъкидлади. Гўё қайта қуриш журъатсизлик билан, ярим-ёрти амалга ошириляпти, деб танқид қилинаётганлиги (жумладан, Қўшма Штатларда ҳам шундай танқидни эшитиш мумкин) тўғрисида гапирадиган бўлсак, бу юзаки тасаввурдир. Ўзгартишларнинг кўлами биздан мана шу ғоят масъулиятли ишни вазминлик билан, жамиятга путур етказмай, бошбошдоқлик жараёнларига йўл қўймай амалга оширишни талаб этади. Бу жараён суст амалга оширилаётгандек туюлмоқда, ваҳолонки, ҳақиқатан ҳам вақт талаб этилади. Биз вазминлик ва омилкорлик билан иш кўраверамиз. Шошма-шошарлик қилиб, ўпирилишларга йўл қўйгандан кўра пухта иш олиб бориш яхшироқдир.

М. С. Горбачев мамлакатни қайта қуришда совет касаба союзларининг ролини таъкидлади. Касаба союзлари тобора такомиллашиб бормоқда, уларнинг фикри билан ҳисоблашиш — демократиялашнинг зарурий жиҳатидир, чунки шундай қилинмаса, жамиятнинг асосий кучи — ишчилар синфининг мададидан маҳрум бўламиз. Амалга оширилаётган жараёнларни касаба союзлари назорат қилиб туриши — бемаъни ишлар ва катта хатолардан сақланишнинг ўзига хос гаровидир.

Суҳбатдошлар учрашув моҳияти ва мазмунининг ўзи Совет ва Америка халқлари ўртасидаги ҳамжиҳатликни чуқурлаштиришга ёрдам беради, деб умид билдирдилар.

Суҳбатда ВЦСПС раиси С. А. Шалаев ҳозир бўлди.

(ТАСС).

• *Партия турмуши: қарор ва ижро*

2. Ресурслар ишга солинса

Қарши даштидаги Беруний номли 33-совхоз директори, қишлоқ хўжалик фанлари кандидати Амир Тўраев атрофга назар ташларкан куни кечаги баҳор ёмғиридан яшил либосга бурканган пайкалларга ўзича таъриф берди:

— Чўл тупроғини битмас-туганмас хазина деганларича бор. Агар ерни сийлаб, оби-ҳаётга қондирилса нималар унмайди бу ерда. Пахтами, ғаллами, мевами, хуллас, ҳамма нарсани етиштириш мумкин. Фақат қунт билан ишлаш, бор имкониятлардан ўрнида фойдаланиш зарур.

Директорнинг гапларида жон бор. Эл-юртда ерни эъзозлаб, кўзланган мақсадга эришаётганлар озми? Область колхоз ва совхозларида ер ва сувдан оқилона фойдаланиш борасида бирмунча ишлар қилинди. Лекин ҳали амалга оширилмаган, навбат кутаётган вазифалар ҳам кўп. Қашқадарё воҳасида жуда катта ер ресурслари бор. Бу ерда 2,2 миллион гектар майдонда деҳқончилик қилиш мумкин. Шундан 477,8 минг гектари суғориладиган ерлар.

Бизга область ремонт-эксплуатация, мелиоратив ишлаб чиқариш бирлашмасидан берилган маълумотга қараганда, ўтган йили сув манбаларидан олинган 6 миллиард 371 миллион кубометр обиҳаётдан 4 миллиард кубометригина экинзорларга етказиб берилган, холос.

Шундан ҳам кўриниб турибдики, сув ўз манбаларидан бевосита далага етиб боргунича унинг 2 миллиард 371 миллион кубометри исроф бўларкан.

Тўғри, исрофгарчилик йилдан-йилга камаймоқда. Суғориш системаларининг фойдали коэффициенти 1985 йилдаги 0.53 процентдан ўтган йили 0,65 процентга етди. Бироқ шунга қарамай сувдан фойдаланишда ҳали жиддий нуқсонлар кўп. Биргина ўтган йили область колхоз ва совхозларида 467 марта сувдан нотўғри фойдаланилгани аниқланди. Сувни зовурларга ташлаб юбориш, кераксиз жойларга оқизиш ва кўллатиб суғоришга йўл қўйгани учун 350 кишидан 9 минг 380 сўм жарима ундириб олинди.

— Ирригация ва мелиорация иншоотларидан оқилона фойдаланиш ҳар бир чўлқуварнинг бурчи бўлмоғи керак, — дейди «Мелиоремстрой» трестининг экскаватор машинисти Ниёз Тоштемиров. — Уларни эҳтиёткорлик билан ишлатиш чорасини кўрмоқ лозим. Акс ҳолда объектларни ремонт қилишга уларни бунёд этишдан кўра кўпроқ маблағ сарф бўляпти. Қайси совхозда бўлманг, шўрхок ерлар, қамишзорларни кўрасиз. Бундай манзара Қарши даштида кейинги ўн беш йил ичида пайдо бўлди.

Бир сўз билан айтганда, сувдан фойдаланиш талаб даражасида эмас. Исрофгарчиликка йўл қўяётган шахслар Орол муаммоси кўндаланг турган бир пайтда сув Амударёдан қанчалик машаққат билан олиб келинаётганлигини тасаввур қилишса эди... Сув дарёдан 132 метр баландликка насослар ёрдами билан кўтарилиб, Толлимаржон сув омборига келтириляпти. Насос станцияларини ҳаракатга келтириш учун эса озмунча энергия сарфланмаяпти. Афсуски, баъзи хўжаликларда масъулиятсизлик ҳукм сурмоқда. Ўтган йили Усмон Юсупов районидаги 35-, Ульянов районидаги «Совет Россияси», «Ғалаба» совхозларида сувдан фойдаланиш коэффициенти жуда паст бўлди. Кўпинча сув исроф бўлиб, зовурларга оқизиб қўйилди.

Шуни айтиш керакки, сувдан фойдаланишда бой берилаётган имкониятлар ҳам бор. Масалан, Қарши ва Ульянов магистрал каналларининг 200 километрдан зиёд, хўжаликлараро каналларнинг 30 километрдан ортиқ ўзанига бетон ётқизилмаганлиги ҳам сувнинг беҳуда исроф бўлишига, унумдор ерларнинг ортиқча шўрланишига олиб келмоқда. Бунинг устига ҳозир чўлнинг ўзлаштирилган 80 минг гектар майдонида 3 минг километр узунликдаги бетонсиз ариқлардан фойдаланиляпти. Республика Давлат агросаноат комитети лотокларни ремонт қилиш, хўжаликлараро ариқларни тартибга келтиришга сарфланадиган моддий-материал ресурслари билан етарли таъминламаётир.

Чўлдаги дренаж тармоқларининг ҳам аҳволи ночор. Сопол қувурлар ташланиб, «ЭД-3,0» агрегати билан қурилган бу тармоқларнинг кўпчилиги аллақачонлар ишдан чиққан. Ёпиқ дренажлардан нотўғри фойдаланиш сабабли унинг 6 минг километри ишдан чиқиб қолган. Қувурсимон қудуқларнинг дренаж билан уланадиган жойи лойқага тўлиб қолган. Бу тармоқларни ремонт қилиш катта куч ва маблағ талаб этади. Жойларда ана шу нуқсонларни тузатиш чоралари кўриляпти. Пластмасса қувурлар ўрнатилмоқда.

Мелиорациялаш соҳасида ўтмишда йўл қўйилган хатолар туфайли эндиликда баъзи хўжаликларда суғориладиган ерлардан олинаётган фойда ана шу хатоларни тузатиш учун сарфланаётган маблағлардан ҳам оз бўляпти. Пахта ва бошқа қишлоқ хўжалик экинлари ҳосилдорлиги суғориладиган деҳқончилик имкониятларидан анча орқада қолмоқда. Масалан, Муборак районидаги «Бухоро» совхози тузилгандан буён бирор марта ҳам пахта тайёрлаш планини бажаролгани йўқ. Ульянов районидаги «Совет Россияси» совхозининг давлатдан 10 миллион сўм қарзи бор. Усмон Юсупов районидаги «Партия XXV съезди», Нишон районидаги Ҳамза номли, «Туркманистон» совхозларининг ҳам қарзи оз эмас. Қарши даштида илк бор тузилган Чўли Бегимқулов номли совхоз ерларини қамиш босиб, тўқайзорга айланди. Бу хўжаликлардаги кўпгина бригадаларда гектаридан атиги 5 центнердангина пахта етиштириляпти. Лекин хўжалик маъмурияти ва партия ташкилотлари ана шундай аҳвол билан муроса қилиб, қолоқликка қарши жиддий кураш олиб бормаяптилар.

— Бунинг сабаби шуки, — дейди Нишон район агросаноат бирлашмаси раиси Тошпўлат Номозов, — баъзи чўл хўжаликларида ишчи кучлари етишмайди. Илгари сув хўжалиги ташкилотлари асосий эътиборни янги ерлар ўзлаштиришга қаратиб, фойдаланиб келинган экин майдонлари самарадорлигини ошириш билан астойдил шуғулланмаганлар. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети бу соҳадаги камчиликларни тўғри кўрсатди. Шу йўналишда ишласак, кўп иш қилишимиз мумкин. Ваҳолонки, республика Марказий Комитети қарорида кўзда тутилган кўпгина масалалар бизнинг қўриқ районда ҳам ҳали тўлиқ амалга оширилгани йўқ.

Баъзи хўжаликларда ҳозирча планлаштирилган дренаж тармоқлари қурилмаяпти. Чўли Бегимқулов номли совхозда 12 километр, «Пахтаобод» совхозида ҳам 37,8 километр ёпиқ дренаж ва 3.8 километр ер ости суғориш трубопроводи қурилиши пайсалга солинмоқда. 4 «а», 2-, 2 «а»-, 3-, 7-совхозларда лойиҳада кўзда тутилган, аммо ниҳоясига етказилмай чала-чулпа қолган ирригация-мелиорация ишлари пахта ва бошқа деҳқончилик экинлари ҳосилдорлигини оширишга жиддий тўсқинлик қилмоқда. Айниқса, фойдаланишга топширилганига 10—15 йил бўлганлигига қарамай, 1-, 4-«а», 4-, 11-совхозларда пахта ҳосилдорлиги гектарига 15 центнердан ошмаяпти. Бу ҳақда «Каршистрой» бирлашмаси ва «Каршицелинхлопок» тресги раҳбарлари жиддий ўйлаб кўрмоқлари лозим.

М. КАРОМОВ,
«Совет Ўзбекистони» мухбири.

БУРИЛИШ НУҚТАСИ

ЎЗБЕКИСТОН КОМПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ БЮРОСИ ҚАРОРИ БАЖАРИЛИШИНИ ТЕКШИРАМИЗ

НОМЗОДЛАР РЎЙХАТГА ОЛИНДИ

117-Тошкент — Октябрь миллий-территориал сайлов округидан — Муқимжон Холматович Азизов, Тошкент автомобиль транспорти ва йўллар институтининг студенти; Акром Қурбонович Эргашев, «Ўзбекгидроэнергострой» трестининг бошқарувчиси; Хайрулла Ҳусанович Рўзиев, Тошкент трамвай-троллейбус бошқармаси 2-троллейбус депосининг ҳайдовчиси.

* * *

598-Тошкент — Киров территориал сайлов округидан — Муфти Муҳаммад Содиқ Мамаюсупов (Муҳамад Содиқ Муҳаммад Юсуф), Ўрта Осиё ва Қозоғистон мусулмонлари диния бошқармаси ҳайъатининг раиси.

* * *

577-Ленинск территориал сайлов округидан — Маҳмуд Маъруповнч Орипжонов, Андижон область партия комитетининг биринчи секретари.

* * *

108-Навоий миллий-территориал сайлов округидан — Маратбек Шахзодаевич Ойимбетов, Томди районидаги Балиманов номли совхознинг бош чўпони; Жалгас Омирбекович Ойхўжаев, Учқудуқ районидаги «Мингбулоқ» совхозининг бош чўпони; Ахтам Давронов, Қизилтепа районидаги «Партия XXII съезди» колхозининг бригадири.

* * *

110-Самарқанд миллий-территориал сайлов округидан — Ислом Зоҳидович Зокиров, Самарқанд медицина институти кафедрасининг мудири; Аъзам Асломович Мукарамов, Самарқанд тажриба-экспериментал-механика заводининг фрезерчиси; Исоқжон Мамажонович Саидаҳмедов, Самарқанд бирлашган авиаотрядининг командири.

* * *

587-Каттақўрғон территориал сайлов округидан — Муҳаббат Икромова, Хатирчи районидаги «Ўзбекистон» колхозининг сут соғувчиси.

* * *

112-Термиз миллий-территориал сайлов округидан — Габдулаҳат Нурмаҳаматов, Сурхондарё область 1-касалхонасининг бўлим мудири; Юсуф Рўзиев, Шеробод районидаги Н. Муродов номли совхоз 3-бўлимининг бошлиғи; Парда Худоёров, Гагарин районидаги «Искра» совхозининг директори.

* * *

114-Гулистон миллий-территориал сайлов округидан Абдуғаппор Жўрабекович Эсиргапов, Гулистон районидаги «Красная заря» колхозининг бригадири.

* * *

122-Қўқон миллий-территориал сайлов округидан — Салмонжон Ҳақназаров, Ўзбекистон районидаги «Ғаниобод» совхозининг бригадири.

* * *

125-Фарғона миллий-территориал сайлов округидан — Абдужаббор Ҳусанов, «Коммуна» газетаси редакциясининг масъул секретари; Салимахон Аҳмадовна Умарова, Фарғона тўқимачилик комбинатининг ишчиси. (ЎзТАГ).

КЎРСАТМАЛАР ЎРНИГА КОНКРЕТ ЁРДАМ КЕРАК

(Давоми. Боши биринчи бетда).

Жуда катта бошқарув системасини қайтадан тузиш, барча хўжаликларни ҳозир бўлганидек, республика ва Иттифоқ Давлат агросаноат комитетлари ихтиёридан олиб, бевосита областга бўйсундириш қишлоқ хўжалик ишлаб чиқариши самарадорлигини оширишнинг яна бир бошқа йўлидир.

Шаҳар ва қишлоқнинг ўзаро манфаатларини ҳисобга олмай, саноат корхоналари, қурилиш ташкилотлари ва қурилиш индустриясининг қудратли потенциалини жалб этмай туриб озиқ-овқат муаммосини тезроқ ҳал этишни тасаввур қилиб ҳам бўлмайди, деб таъкидланди. Бу борада дастлабки қадам ташланди— яқиндагина Ангреннинг агросаноат комплекси ташкил топди. Ҳисоб-китобларга қараганда, бу комплекс шу яқин орада кончилар шаҳрини юқори сифатли ва турли хил озиқ-овқат маҳсулотлари билан таъминлай олади.

Аммо, афсуски, ҳали сусткашлик яққол намоён бўлиб турибди. Областдаги бир қанча йирик корхоналар — «Ташсельмаш», «Средазхиммаш», «Узбекхлопкомаш» бирлашмалари ва бошқа корхоналарнинг раҳбарлари бу ишни иккинчи даражали иш деб ҳисобламоқдалар. Бу заводларда область агрокомплекси учун линиялар ва ускуналар ишлаб чиқариш суст олиб борилмоқда.

Пленум қатнашчилари колхоз ва совхозларнинг ҳуқуқларини кенгайтириш масаласини, айниқса, қизғин муҳокама қилдилар. Ҳозир уларга ўзлари етиштирган мева-сабзавот маҳсулотининг 30 процентини қолдиришга рухсат этилиши, бу маҳсулотларни хўжаликларнинг фирма магазинларида ва шаҳарлардаги бозорларда сотиш ҳуқуқи берилиши керак. Шундай қилинса, хусусий мол сотувчилар билан жиддий рақобат қилиш, озиқ-овқат маҳсулотлари нархини пасайтириш мумкин.

Пленум қатнашчилари кадрларни ҳадеб алмаштираверш давом этаётганлиги, малакали мутахассислар етишмаётгани ҳақида ташвишланиб гапирдилар. Сўнгги уч йил ичида областда хўжаликларнинг 197 раҳбаридан ярми ўзгарди. Буларнинг кўпчилиги ишни уддалай олмагани учун озод қилинди.

Тошкент область партия комитетининг пленуми ишида Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Р. Н. Нишонов иштирок этди.

Пленум ишида КПСС Марказий Комитетининг масъул ходими Г. С. Исаев, Тошкент шаҳар партия комитетининг биринчи секретари Б. Ф. Сатин қатнашдилар.

(ЎзТАГ).

✦ ДЎСТЛИК ҚОНУНИГА БИНОАН

АФҒОН ХАЛҚИ УЧУН

СУРХОНДАРЁ ОБЛАСТИ. Яқинда Термизда Афғонистон учун жўнатилаётган халқ хўжалиги юкларининг яна бир туркуми йўлга чиқди. «Совтрансавто» автомобиль корхонасининг ҳайдовчилари жанубий қўшнимиз аҳолиси учун мўлжалланган энг зарур юклар — озиқ-овқат маҳсулотлари, турли хил кийим-кечаклар, дори-дармонлар ва бошқа буюмларнинг ўз вақтида мўлжалдаги манзилга элтиб бериш учун жонбозлик кўрсатишяпти.

Ўтган ойнинг ўзида Термиз дарё портидан ҳамда Термиз — Ҳайратон кўприги орқали Афғонистон Республикасига ҳамда бошқа мамлакатларга 67 минг тоннадан ортиқ юк жўнатилди. Булар қўшни халқнинг иқтисодий аҳволини янада яхшилашда катта мадад бўлади.

Суратда: давлат чегараси олдида. Чегарачилар Юрий Кацко ва Виктор Горбачлар «Совтрансавто» корхонасининг ҳайдовчиси Иброҳим Жўраев томонидан олиб борилаётган юклар ҳужжатларини кўздан кечирмоқдалар.

И. ХЎЖАЕВ фотоси
(ЎзТАГ).

● Бугунги кунда Ўзбекистонда реал экологик вазият қандай! Табиий муҳитни ишончли тарзда муҳофаза этиш, одамлар саломатлиги ва ҳаёти учун нормал шарт-шароитларни амалда таъминлаш учун жуда зудлик билан ҳамда истиқболда қандай амалий конкрет тадбирлар кўриш зарур! Республикамизда «ЭКОЛОГИЯ-89» шиори остида бошланган кенг кўламли тадбир ана шу ва шунга ўхшаш кўп саволларга жавоб бериши лозим.

Бу тадбирни амалга ошириш мақсадида Қорақалпоғистон АССРда, барча областларда, Тошкент шаҳрида группалар тузилди. Улар составига Табиатни муҳофаза қилиш давлат комитети ,бошқа табиатни муҳофаза қилиш ташкилотларининг мутахассислари, халқ депутатлари, жамоатчилик вакиллари киритилдилар. Уларга Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, республика ҳукумати катта ваколат берган, уларнинг батафсил ҳаракат программаси ишлаб чиқилган.

Ўзбекистон Ёзувчилар союзи ҳузуридаги Орол ва Орол атрофини қутқариш жамоатчилик комитети бошланган тадбирнинг ташаббускорлари ва фаол қатнашчиларидан биридир. Шу ташкилот раиси Пирмат ШЕРМУҲАМЕДОВ ЎзТАГ мухбири билан суҳбатлашди:

«Экология-89» шиори остида

— Республикамиздаги экология вазияти бугунги кунда жуда жиддий бўлиб қолаётганлиги ҳеч кимга сир эмас. Саломатлик учун зарарли бўлган газлар ва чанглар билан тўлиб-тошган ҳаводан ҳар куни нафас олаётган, турли-туман аралашмалар кўп бўлган сувни ичаётган, теварагимиздаги дов-дарахтлар қуриб бораётганини, болалар касал бўлаётганини кўраётган кишилар учун бу сир бўлиши ҳам мумкин эмас...

Буларнинг ҳаммасини ўз кўзимиз билан кўряпмиз, ҳис қиляпмиз, буларнинг ҳаммасини яхши биламиз. Бироқ ҳақиқий офат миқёслари, экологик ноқулайликнинг тўла манзарасини, афсуски, ҳеч ким тасаввур этолмайди. Ҳатто мавжуд расмий маълумотлар ҳам ниҳоятда хилма-хил ва бир-бирига қарама-қаршидир. Масалан, атроф-муҳит ҳолатини назорат қилувчи ташкилотларнинг ҳужжатларида атмосфера ҳавосининг булғаниш даражаси кўпинча министрликлар ва идораларданги маълумотларга ва яна корхоналар ёки хўжаликлар пеш қилаётган рақамларга мос келмайди.

«Экология-89» ўзига хос текширув бўлиб, юзага келган аҳвол батафсил, ҳар томонлама ва холис таҳлил этилади. Гап вазиятни соғломлаштириш тўғрисида бораётган экан, шифокорлар тили билан айтадиган бўлсак, вазифамиз касалликни аниқ белгилаб олишдангина эмас, айни вақтда шу касаллик сабабларини аниқлаш, уни даволаш йўлларини ишлаб чиқишдан иборат.

Республика территориясидаги барча саноат ва қишлоқ хўжалик корхоналари, чорвачилик комплекслари, паррандачилик фабрикалари ва бўрдоқичилик базалари, ёрдамчи хўжаликлар текширувдан ўтказилиши керак. Сувни тозаловчи иншоотлар қанчалиги, уларнинг қувватининг ҳақиқий эҳтиёжга мувофиқ келиши, қаттиқ ва суюқ чиқиндиларнинг аҳволи, уларнинг миқдори ҳамда улардан фойдаланишнинг аҳволи, ифлос оқавалар ҳажми ва улар чиқариб юбориладиган ерлар, шунингдек, ифлосланган оқава сувларни тўхтатиш юзасидан раҳбарлар кўраётган чора-тадбирлар ҳам текширилади.

«Узсельхозхимия»нинг районлараро ва районлардаги базалари, республика Давлат агросаноат комитети, Давлат сув хўжалиги комитети хўжаликлари ва ташкилотлари, «Ўзбеклес» бирлашмаси системасининг барча химиялаш пунктлари, заҳарли химикатларни, ўғитларни сақлайдиган базалар ва омборлар қаттиқ текширилади. Чунки, худди ана шу хизмат ташкилотлари экология вазияти учун муайян хатар келтириб чиқарадиган анча хавфли ташкилотлар ҳисобланади. Бу хизмат муассасаларининг аҳоли пунктлари ва сув иншоотларига нисбатан қандай масофада жойлаштирилганлигини, зарур санитария-ҳимоя зоналари борлиги ҳамда унинг тегишли нормаларга мувофиқлиги, химикатлар ва ўғитларнинг миқдори ва уларнинг сақлаш шароитларини ҳам қаттиқ текшириш керак бўлади.

Айниқса, қўлланиши тақиқланган заҳарли химикатларга тааллуқли масала жуда жиддийдир. Улар республикамизда кўпми? Бу химикатларни йўқотиш учун қандай чоралар кўриляпти, улар қандай ишлаб чиқариляпти, одамлар ҳамда атроф-муҳит хавфсизлиги қай даражада таъминланмоқда? Бу химикатларни зиғирча ҳам ишлатишга йўл қўймаслик керак.

Группа қатнашчилари мавжуд нормалар ҳамда қоидалар, табиатни муҳофаза қилиш қонунлари талаблари бузилганлигини аниқлаганларида ўша ернинг ўзида қатъий чора-тадбирлар кўришга ваколат олганлар. Улар зарур йўл-йўриқлар кўрсатишга, аниқланган тартиббузарликлар ҳақида партия ва совет органларига зудлик билан хабар қилишга, бундай ишларга матбуотнинг эътиборини қаратишга мажбурдар.

Ҳаракатдаги группаларга ҳам шундай ҳуқуқлар берилган. Улар махсус жиҳозланган «Раф» машиналарида Ўзбекистон дарёларининг манбаларидан мансабларига қадар юриб, бу дарёларнинг қайир ерлари аҳволини текширадилар. Бу группалар олти йўналишда: Сурхондарё, Қашқадарё, Зарафшон, Чирчиқ, Оҳангарон ва Тошкентнинг Бўзсув — Салор сув йўллари бўйлаб ҳаракат қилишади. Бу дарёлар — бизнинг тарихимиз. Қадимий ўзбек диёрида қадим-қадимлардан ана шу дарёлар одамларни ширин сувга қондирган, далаларни суғорган, турли ишлаб чиқариш корхоналарининг ташкил топиши ва ривожланишига кўмаклашган, энди эса шу дарёларнинг ўзи хавф ёқасига келиб қолди —корхоналар ниҳоят даражада кўпайиб кетганлиги, одамларнинг боқибеғамлиги ва ўйламай иш тутишлари, бугунги кунда шу даражада ёрдамга муҳтож бўлган дарёларни ҳимоя қилишни хоҳламасликлари оқибатида аянчли аҳвол рўй берди.

Уларни ҳимоя қилиш табиат олдидаги, авлодлар олдидаги, цивилизация олдидаги бурчимиздир. Шу сабабли республикамиздаги уч юзга яқин ёзувчи, олим, турли жамоат доираларининг вакилларини ўз атрофига бирлаштирган жамоатчилик коллективимизнинг барча аъзолари «ЭКОЛОГИЯ-89» тадбири ўтказилаётганлигини самимий табрикламоқдалар. Улар бу тадбирда манфаатдорлик билан, ғайрат билан қатнашишга тайёрдирлар.

СССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИДА

СССР Олий Совети Президиуми 1989 йил 18 апрелдаги фармонига мувофиқ хавфли жиноятчиларни қўлга олиш чоғида фидойилик билан ҳаракат қилгани учун Навоий ГРЭСи ҳарбийлаштирилган идора соқчилигининг контролери марҳум Н. Ҳ. Нормуродовни «Шахсий мардлиги учун» ордени билан мукофотлади. Гидроэлектростанциянинг контрол-пропуск пункти ҳарбийлаштирилган соқчилигининг постда турган ходимларига бандитлар ҳужум қилди. Контролер Н. Ҳ. Нормуродов ҳаётини хавф остида қолдириб, қуролли жиноятчиларга қарши курашди. Уларнинг бирини зарарсизлантирди, лекин ўзи оғир ярадор бўлди.

Фармон «СССР Олий Советининг ведомостларида» ва область матбуотида эълон килинмоқда.

Кўп болали оналарга мукофотлар

СССР Олий Совети Президиумининг 1989 йил 18 апрель Фармонига биноан Ўзбекистон ССРда истиқомат қилувчи ўн ва ундан ортиқ бола туғиб тарбиялаган кўп болали 271 онага «Қаҳрамон она» фахрий унвони берилди. Уларга «Қаҳрамон она» ордени топширилади. (ЎзТАГ).

Область Советининг сессияси

БУХОРО, (ЎзТАГ). Халқ депутатлари Бухоро область Советининг сессияси бўлиб ўтди. Унинг қатнашчилари атроф-муҳитни муҳофаза қилиш ва табиий ресурслардан оқилона фойдаланиш тўғрисидаги қонунларни область корхоналари ва ташкилотлари қандай бажараётганликларини муҳокама қилдилар. Область ижроия комитетининг раиси Ш. К. Гатаулин область газеталари саҳифаларида эълон қилинган доклад тезисларини муҳокама қилиш чоғида меҳнаткашлардан тушган таклифлар ва мулоҳазалар тўғрисида ахборот берди.

✦ ЎЗБЕКИСТОН ССР ДАВЛАТ СТАТИСТИКА КОМИТЕТИ МАЪЛУМОТЛАРИ

ҚИШЛОҚ ЁРДАМЧИ ХЎЖАЛИКЛАРИНИНГ РИВОЖЛАНИШИ ТЎҒРИСИДА

Республика Давлат статистика комитетининг хабар қилишича, аҳолини озиқ-овқат маҳсулотлари билан таъминлашни яхшилашда катта аҳамиятга эга бўлган корхоналар, ташкилотлар ва муассасаларнинг қишлоқ ёрдамчи хўжаликлари сони йилдан-йилга ортмоқда. Уларда етиштирилаётган қишлоқ хўжалик маҳсулотлари кўпаймоқда.

Беш йиллик охирида 60 та министрлик ва идоранинг 1413 та қишлоқ ёрдамчи хўжалиги бор эди. Уларда ҳайдаладиган ерлар 31,3 минг гектарни ташкил этди. Мазкур хўжаликлар 1985 йилда 11 минг тонна дон, 989 тонна картошка, 6,7 минг тонна сабзавот, 7,4 минг тонна сут, тирик вазнда 5,6 минг тонна гўшт тайёрлаб бердилар.

Ҳозирги беш йилликда қишлоқ ёрдамчи хўжаликлари янада ривожлантирилди. 1987 йил охирига бориб республика территориясида уларнинг сони 1839 тага, 1988 йилда эса 1887 тага етди.

Экин экиладиган майдонлар, ғалла, картошка, сабзавот етиштириш анча кўпайди. 1987 йил билан таққосланганда ана шу экинлардан олинадиган ялпи ҳосил 22,4, 56,4 ва 27,3 процент кўпайди. Қорамол, чўчқа, қўй ва эчкилар сони ортди.

Қишлоқ ёрдамчи хўжаликларида 1988 йилда 13,5 минг тонна ёки 1987 йилга нисбатан 22,4 процент кўп сут соғиб олинди. Гўшт реализация қилиш 13,5 процент кўпайиб, 1988 йилда тирик вазнда 35,2 минг тоннани ташкил этди. Реализация қилинган гўштнинг 71 процентдан кўпроғи Ўзбекбирлашув ёрдамчи хўжаликларига тўғри келади. Бу ерда ҳар бир хўжалик ўрта ҳисобда 202 тоннадан гўшт реализация қилди. Савдо министрлигининг ёрдамчи хўжаликлари ўртача 65 тоннадан гўшт реализация қилдилар.

Айни вақтда министрликлар ва идоралар қишлоқ ёрдамчи хўжаликларида етиштирилаётган маҳсулотнинг ҳиссаси ниҳоятда камлигича қолмоқда.

• ТАРИХНИНГ «ОҚ ДОҒЛАРИ»

ВОҚЕА БЎЛГАН НУТҚ

1956 йилда Сталин йўқ, лекин сталинизм мавжуд эди. Шу йили бўлган партия XX съездида сталинизмга ўнгарилмайдиган зарба берилди. Лекин у ҳали таг-томири билан тугатилмаганди. Сабаби, Сталиннинг қилмишлари қораландию, аммо халқ хўжалигини бошқаришнинг у яратган маъмурий-буйруқбозлик усули қолаверди. Натижада мамлакатда Хрушчев шахсига сиғиниш, Брежнев шахсига сиғиниш пайдо бўлди. Ўзбекистонда юзага келган рашидовчилик сталинизмнинг турғунлик йилларидаги хунук кўринишларидан бўлди. Бугунги кунда бу салбий ҳодиса моддий ва маънавий ҳаётимизга қай даражада зарар етказганлиги кўпчиликка маълум.

Республикамиздаги соф виждонли кишилар рашидовчиликка қарши у энди пайдо бўлган замонлардаёқ бош кўтаргандилар. Улар қувғинлар ва таъқибларга қарамай, жамиятимизда илдиз отаётган салбий ҳодисалар — хушомадгўйлик, вазифасини суиистеъмол қилиш, қалбакичиликка қарши мардона курашдилар. Шулардан бири Тошкент обкомининг собиқ ходими, кекса партия аъзоси, Улуғ Ватан уруши ва меҳнат ветерани Вали Усмоновдир. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг иккинчи секретари ўртоқ В. Анишчев 1988 йил 3 ноябрда «Совет Ўзбекистони» газетасида босилган мақоласида таъкидлаганидек «у 1964 йилда область партия конференциясида Рашидов кек сақловчи, танқидни бўғувчи ва мунофиқларнинг ҳомийси деб очиқдан очиқ айтди. В. У. Усмонов бунинг учун кўп нарса йўқотди».

Қадимги Римда Спартак бошчилигидаги қўзғолончилар Красс армиясига қарши жангда мағлубиятга учрашаётганда, қўзғолончилар бошлиғидан унинг ёнидаги бир сафдоши сўрабди: «Нега биз енгилаяпмиз?» Шунда Спартак қуйидагича жавоб қилган экан: «Чунки, озодликни ҳамма истамайди-да».

Бундан икки минг йил аввал Римда бўлган қуллар қўзғолонини ўйлаганда ва қуйида берилаётган нутқ ва унинг тафсилоти билан танишганда, киши беихтиёр бу кўҳна заминда ноҳақлик билан ҳақиқатнинг кураши мангу эканлигини, аммо эртами-кечми ҳақиқат ғалаба қилишини ўйлайди. Яна турғунлик йилларидаги жамиятимизда юзага келган биқиқ вазият нега узоққа чўзилган, деган саволга жавоб топгандай бўламиз: чунки ўша пайтда Вали Усмоновдай кишилар кам бўлган-да, дегингиз келади. Лекин ўша даврда бундай кишилар оз бўлса-да бор эди. Йиллар ўтган сайин уларнинг сафи ортиб борди ва биз бугунги қайта қуриш замонига етиб келдик.

Қуйида Вали Усмоновнинг 1964 йил 25 декабрда Тошкент область партия конференциясида сўзлаган нутқи билан танишасиз.

Делегат ўртоқлар! Пойтахтимиз меҳнаткашлари ўз партия ташкилоти раҳбарлигида, КПСС Марказий Комитети ва Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети кўмагида Ўзбекистон ССР ва Ўзбекистон Компартиясининг бўлажак қирқ йиллик юбилейидан илҳомланиб, саноат ва қишлоқ хўжалиги соҳасидаги план ва мажбуриятларнинг бажарилишини таъминладилар. Булар ҳақида ўртоқ Абдураззоқов ўз докладида батафсил гапирди.

Мен партия кадрларини тўғри тарбиялашга тааллуқли баъзи бир масалаларга тўхталишни истайман. Ўртоқлар, Совет Иттифоқининг барча коммунистлари ва совет халқи томонидан якдиллик билан маъқулланган КПСС Марказий Комитетининг октябрь (1964 йил) Пленуми қарорлари Ленин васиятига йўл қўйилган хатоларни дадил ва ошкора очиб ташлаш, хатолардан ўрганиш, уларни тўхтатиш ва бартараф этиш бўйича тадбирлар белгилаш талабига тўла жавоб беради. Марказий Комитет Пленуми қарори партиямизнинг обрўси, унинг ленинча принципиаллиги, унинг бирлиги ва жипслиги ўсганлигини тасдиқлайди. Партиямиз бу ленинча принципга амал қилиб, ўз фаолиятидаги хато ва камчиликларни дангал очиб ташлаб, ошкора танқид қилади ва қатъият билан бартараф этади.

Партия XX съезди қарорларига мувофиқ равишда шахсга сиғиниш оқибатларига қарши кураш олиб борилаётган шароитда, барча салбий жиҳатлари билан, Хрушчев шахсига сиғиниш пайдо бўлганлигини қандай изоҳлаш мумкин? Бунинг учун Хрушчевнинг шахсий сифатлари билан боғлиқ субъектив омиллардан ташқари, яна қандай шароит ва сабаблар бор эди?

Ўртоқ Хрушчев ўн йилдан ортиқ КПСС Марказий Комитетининг Биринчи секретари ва СССР Министрлар Совети Раиси лавозимларида туриб, ўз нутқларида Ленин васиятларини ҳаётга татбиқ этиш тўғрисида бетиним гапирди, ўзини ленинчи ҳисоблади, дунёда тинчлик учун курашнинг байроқдори деб билди. Бундай шароитда Коммунистик партия ва Совет давлати қўлга киритган барча ютуқларни унинг номи билан боғлай бошлашди. Бу ҳам етмагандек, уни — Хрушчевни турли йўллар билан кўкларга кўтара бошладилар. Бу ишда ўртоқ Рашидов алоҳида «буюк» роль ўйнади. У ҳар нутқида Хрушчевнинг номини ўн-ўн икки марталаб тилга олиб, Совет Ўзбекистони экономика ва маданиятни ривожлантиришда қўлга киритган ютуқларни унинг номи билан боғлади. Агар мажозий ифодалаш мумкин бўлса, у Хрушчевга худога сиғингандек сиғинди.

Гапларим асоссиз бўлмаслиги учун, ўртоқ Рашидов Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари бўлиб ишлаган даврида сўзлаган ва матбуотда эълон қилинган айрим нутқларини эслашга рухсат беринг. Бу нутқларида у Хрушчев олдида кўнгилни айнитадиган даражада лаганбардорлик ва хушомадгўйлик қилган, бу одамни кўкларга кўтарган, гўёки усиз совет ерида ҳаёт бўлмайдигандек. Бу ҳам етмагандек, гўё Совет Ўзбекистонининг бутун гуллабяшнаши бевосита Хрушчевнинг номи билан боғлиқ эмиш. Ўртоқлар, ахир бу мамлакат олдида турган барча энг мураккаб масалаларни Октябрь революциясидан бери социализм ва коммунизм манфаатлари йўлида ҳал этиб келаётган буюк партиямиз ва Совет ҳукуматига туҳмат-ку.

Менимча, қуйидаги факт ўртоқ Рашидовнинг нотўғри хулқ-атворига яхши мисол бўла олади. У КПСС Марказий Комитетининг декабрь (1959 йил) Пленумидаги нутқида шундай деган: «Синалган ва содиқ ленинчи, партия Марказий Комитетининг Биринчи секретари, СССР Министрлар Совети Раиси ўртоқ Никита Сергеевич мамлакатимизнинг бошқа халқлари сингари, ўзбек халқига ҳам улкан эътибор беряпти ва кишини тўлқинлантирадиган ғамхўрликлар кўрсатяпти». Кетидан у яна шундай дейди: «Ўзбекистон партия ташкилоти, барча меҳнаткашлари сизга қадрли Никита Сергеевич, чин қалбдан катта, самимий ўзбек раҳматини йўллайди».

Ўртоқ Рашидов партиямизнинг XXII съездида Хрушчевни ҳаётдаги чуқур жараёнларни ажойиб билимдони, доно, мард ва қатъиятли деб алқаб, шундай деган: «Ўзбекистон халқлари Никита Сергеевични чин қалбдан, чин юракдан ўзларининг энг яқин, қадрли дўстлари ва севимли устозлари деб биладилар». Менимча ўртоқ Рашидовнинг бу сўзларига ортиқча шарҳнинг ҳожати йўқ. Лекин қуйидаги фикрни таъкидлаш мумкин: «ўртоқ Рашидов шуни билсинки, биз коммунистлар учун қадрли ва севимли устоз вазифасини ҳамиша буюк Ленин ва у яратган Коммунистик партия ўтаган ва бундан кейин ҳам шундай бўлиб қолади».

Ўртоқлар, шу муносабат билан шу йил 17 октябрда бўлиб ўтган Тошкент область ва шаҳар партия активи йиғилишида ўртоқ Рашидов КПСС Марказий Комитети октябрь Пленуми якунлари бўйича қилган докладни эслайлик. Бу докладида у шундай деди: «Ўртоқ Хрушчев партия XX съездида, КПСС Марказий Комитети топшириғига биноан «Сталин шахсига сиғиниш ва унинг оқибатлари тўғрисида» жуда одилона доклад қилди. Бироқ у съезддан кейиноқ дарҳол партия ҳаётининг ленинча нормаларини буза бошлади. У партия томонидан қабул қилинган умумий йўлни назар-писанд қилмай қўйди, КПСС Марказий Комитети Президиуми, унинг аъзолари ролини назар-писанд қилмай қўйди. Марказий Комитет Президиуми аъзоларини ва бошқа масъул ўртоқларни қувғин қилди, маъмуриятчилик билан шуғулланди. У ҳеч ким билан ҳисоблашмади, атрофига лаганбардорларни, мансабпарстларни ва қабиҳ шахсларни тўплади. Хрушчевнинг атрофидаги одамлар партия ва халқдан узоқ эдилар. Бу ишимизга қаттиқ таъсир кўрсатди. Унинг бир нутқи иккинчисидан ер билан осмонча фарқ қиларди. У ўзини ўзи рад этарди. Партия ва давлат ишлари, айниқса кадрлар масаласи унинг оиласида, оила аъзолари билан бамаслаҳат ҳал этиларди. Ҳеч бир одам ўз ўртоқларини Хрушчев сингари ҳақоратламаган. У ўзини дунёда якка-ю ягонаман деб биларди. Ўзини қишлоқ хўжалиги соҳасида худоман дерди, фанда ҳеч вақони тушунмасди, бу борада маъмуриятчилик қилавериб, ҳамма нарсани чалкаштириб юборди. Ўртоқ Хрушчевнинг феъли жуда тажовузкордир. У жуда тажовузкор одам...» ва бошқалар.

Ўртоқлар, гарчи бу сўзларни ўртоқ Рашидов айтган бўлса ҳам, лекин бу Марказий Комитет Президиуми ва КПСС Марказий Комитетининг фикри ва қароридир. У буларни фақат тўтидек такрорлади. Мен мана шу юксак минбарда туриб шунга амин бўламанки, ўртоқ Рашидов Хрушчев лавозимидан бўшатилганлигига қалбан рози эмас. Агар у рози бўлганида, КПСС Марказий Комитети октябрь Пленуми қарорлари асосида ўз хулқ-атворини таҳлил қилиб кўрарди. Хрушчев йўл қўйган хатолар ўртоқ Рашидовнинг ўзида ҳам оз эмас, мен қуйида бу ҳақда гапираман. Марказий Комитетнинг октябрь Пленуми бўлиб ўтганига уч ой бўляпти, аммо у лом-мим демаяпти. Бу ҳам етмагандек ўзини фаришта қилиб кўрсатишга ҳаракат қиляпти. Йўқ, партия аъзосининг бундай хулқ-атворини партия кечиролмайди. Ўртоқ Рашидов тушунинг ахир, сизнинг Хрушчевга нисбатан лаганбардорлигингизни ва хушомадгўйлигингизни матбуот орқали бутун партия, бутун совет халқи билган. Сиз буюк партиямиз ва Совет ҳукуматини Хрушчевни кўкларга кўтариб мақтаганчалик мақтамагансиз.

Ўртоқ Рашидов ўз нутқларида Хрушчевга мардлик, революцион миқёс ва чуқурлик, донолик, узоқни кўра билиш каби ленинча сифатларни мунтазам тиркаб келди, буларнинг ҳаммасини қисқа нутқда санаб ўтиш қийин. Наҳотки, эндиликда ўртоқ Рашидов буларнинг ҳаммасини унутди, у ҳозир Хрушчев ҳақида мутлақо тескарисини гапиряпти.

Мана сизга мисол. Тошкент саноат ва қишлоқ обкомининг шу йил 24 ноябрда бўлган қўшма пленумидаги докладида ўртоқ Рашидов шундай деди: «...партия қурилишидаги пухта ўйланмаган экспериментлар сўзсиз салбий оқибатларга олиб боради. Ташкилий қайта қуриш масалаларини ҳал этишда субъективизмга, шошма-шошарликка йўл қўйиб бўлмайди, маълум эҳтиёткорлик, тўпланган тажрибани ҳар томонлама ҳисобга олиш ва кўзда тутилаётган ўзгаришларнинг барча ижобий ва салбий жиҳатларини объектив баҳолаш талаб этилади.

Ўртоқ Хрушчев бу шак-шубҳасиз ҳақиқатларни кўпинча назар-писанд қилмади — у турли-туман қайта қуришлар, ўзгартиришлар, шубҳали янгиликлар билан ҳаддан ташқари кўп қизиқди. Шундан кейин: «Ўйланган бу қайта қуриш КПСС Уставига, партия ташкилотининг амалда синалган ташкилий қурилиши принципига зид эди», дейди.

Шу муносабат билан, ўртоқ Рашидов КПСС Марказий Комитетининг ноябрь (1962 йил) Пленумида нималар деганини эслатишга рухсат беринг: «Ўртоқ Хрушчевнинг доклади партия қурилиши масалалари, коммунистик жамият қуриш муаммолари чуқур ва революцион шижоат билан ишлаб чиқилиши жиҳатидан, ижодий марксизм-ленинизмнинг чинакам намунаси, илмий коммунизм назариясининг ривожлантирилишига қўшилган янги ажойиб ҳиссадир».

Ўртоқ Рашидов Хрушчевнинг докладини, илмий коммунизм назариясининг ривожлантирилишига қўшилган янги, ажойиб ҳисса деганини ва ҳозир бу йўлни КПСС Уставига зид йўл деб кескин танқид қилаётганлигини биладими? Шундай катта партия ходими бирдан бир юз саксон градусга ўзгарилиб ва одамлардан ҳеч бир уялмай, улар олдида бири иккинчисидан ер билан осмонча фарқ қиладиган нутқлар сўзласа ғалати бўлар экан. Мен буни тингловчиларни таҳқирлаш, деб биламан. Сиз ўртоқ Рашидов, бундай хулқ-атворингиз билан Ленин партиясининг ҳар бир чинакам аъзоси учун қимматли бўлган ленинча йўлга хиёнат қиляпсиз, партияга панд беряпсиз.

Ўртоқ Рашидов партия активи йиғилишида айтишича, Хрушчев Мирзачўл менинг номим билан аталсин, деганмиш. У эса бунга қарши чиққан эмиш. Албатта Хрушчев мансабларидан кетганидан кейин у ҳақда ҳар нарсани гапириш мумкин. Биз фактларга мурожаат қилиб, қуйидагиларни айтишимиз мумкин. Ўртоқ Рашидов Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг 1963 йил февраль ойида бўлган пленумида совет пахтачилигидаги йирик ўзгаришларни Хрушчевнинг хизмати қилиб кўрсатишга ҳаракат қилиб: «Бу ўзгаришларнинг ҳаммаси ўртоқ Н. С. Хрушчевнинг номи билан боғлиқ», деди. Хўш, энди қайси ривоятга ишонсак бўлади? Мирзачўл номи билан аталишини Хрушчев сўраганми ёки ўртоқ Рашидовнинг ўзи лаганбардорларча нутқлари билан Мирзачўл Хрушчев номи билан аталиши учун замин ҳозирлаганми? Кўпроқ Рашидовнинг ўзи шунга интилган бўлса керак.

Булар ҳаммаси менга шундай дейишга асос берадики, ўртоқ Рашидов ўзининг Хрушчевга нисбатан лаганбардорчиликлари ва хушомадгўйликлари тўғрисида Ўзбекистон партия ташкилотига гапириб бериши шарт ва лозим эди, буни партия кадрлари унинг нотўғри хулқ атворидан тўғри сабоқ чиқариб олишлари учун қилиши керак эди. Лекин унинг бу ҳақда ҳеч гапиргиси йўқ. Бу мени, партия аъзоси сифатида ташвишлантиряпти, унинг бу ишидан уяляпман. Унга катта ишонч билдирилган, у эса партия тўғрисида буюк ташкилотчи ва жалб этувчи куч сифатида, мамлакатимизда коммунизм қурилишининг етакчиси сифатида гапириш ўрнига, партия ролини пасайтириб, барча ютуқларни Хрушчев номи билан боғлаяпти. Мен ғоят жиддийлик билан айтаманки, ўртоқ Рашидов Хрушчевни кўкларга кўтаришда Совет Иттифоқидаги оддий коммунистлар ва раҳбар ходимлар орасида биринчи ўринни эгаллайди. Шунинг учун ҳам мен юқорида ўртоқ Рашидов Хрушчевни кўнгилни айнитадиган даражада мақтади, дедим. Булар ҳаммаси унинг айтган сўзлари билан боғлиқ хатоларидир.

Эндиликда унинг айрим амалий ҳатти-ҳаракатларини олиб кўрайлик, булардан ҳам у жуда нохуш тасаввур қолдиради. Сўзим асоссиз бўлмаслиги учун, келинг, улардан баъзи бирларини эслайлик. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари бўлгач у ўзининг «Бўрондан кучли» романига Ленин мукофоти берилиши учун бир неча марта расман ҳаракат қилди. Унга бу мукофотни беришмади. Унинг томонидан бу масалани қуйилиши нокамтарликдир, иккинчи томондан, унга мукофот берилмаганлиги ёзувчи сифатидаги баҳосини кўрсатади.

Ўртоқ Рашидов барча ютуқларни Хрушчев номи билан боғлаб, марксизм-ленинизм назариясини ҳали етарли эгалламаганлигини кўрсатди. Ҳа, ўртоқлар, менинг бундай дейишга асосим бор. У бу билан партиянинг ролини пасайтирди. Буни қуйидаги яққол мисол ҳам тасдиқлайди. Ўртоқ Рашидов Ўзбекистон ССР ва республика Компартиясининг қирқ йиллик юбилейига бағишлаб Хрушчевнинг Ўрта Осиёда бўлиши тўғрисида китоб ёзди. Бу китобни Хрушчевнинг нутқларидан олинган цитаталар, унинг Ўрта Осиёда бўлиши билан боғлиқ фотосуратлар билан безади. Хрушчев тўғрисида кўп ҳамду-санолар айтди. Мана сизга лаганбардорлик ва хушомадгўйликнинг классик намунаси. Нашриёт бу китобни тайёрлаш ва босиб чиқариш учун ўн минглаб сўм сарфлаб, Хрушчев лавозимидан кетганидан сўнг уларнинг ҳаммасини йўқ қилишга мажбур бўлди. Шу муносабат билан, юбилейга чиқарилиши планлаштирилган кўпгина бошқа китоблар босилмай қолди. Кўриб турибсизки, Рашидов маддоҳлик қилиб, боши берк кўчага кириб қолди.

Хрушчевни кўкларга кўтариш орқали у шахсий мақсадларни кўзларди. Унинг қабиҳ мақсадининг исботи бўлиб қуйидаги мисол хизмат қилиши мумкин. Ўртоқ Рашидов О. Алимовга нисбатан қандай муносабатда бўлганлиги барчага маълум, бу одамни у Ўзбекистон Компартияси XVI съезди олдидан яшириб қўйди, унга съезд ишида иштирок этиш имконини бермади. Ахир О. Алимов Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети бюроси аъзоси, республика Министрлар Совети Раиси, съезд делегати эдику. Бу партия ҳаётида ҳеч бўлмаган ҳодиса. Бу зўравонликнинг ҳақиқий сабаблари партия активига ҳамон номаълум. Буни ленинча метод деб бўладими? Йўқ, ўртоқлар! Бу партия ва совет демократиясини қўпол равишда бузишдир. Бу чинакам зўравонликдир. Агар ўртоқ Алимов ўз фаолиятида ва хулқ-атворида камчилик ва нуқсонларга йўл қўйган бўлса, ўз мавқеига номуносиб ишлар қилган бўлса, нега бу ҳақда республика коммунистларига ўз вақтида ошкора айтилмайди, унинг мисолида бошқалар тарбияланмайди? Менимча, ўртоқ Алимовнинг республика Министрлар Совети Раиси бўлиб ишлаши, кўпроқ Рашидовнинг ўзига ёқмаган. Фақат угина ўзи билан биргаликда ишлаётган коммунистга нисбатан шундай ғирромларча муносабатда бўла олади. Бунда ўртоқ Рашидов Хрушчев билан яқинлигидан фойдаланди, у орқали съезд арафасида ўртоқ Алимовни яшириб қўйишга муваффақ бўлди. Бундай хатти-ҳаракатлар ўртоқ Рашидовни безайдими? Йўқ, албатта, Ўртоқ Рашидов фақат Алимовга нисбатан эмас, балки республикадаги бошқа кўпгина партия ва давлат кадрларига нисабатан ҳам худди шундай муносабатда бўлган. Мен ўз сўзларимга жавоб бераман, шунинг учун бу ҳақда тўла ошкора йўсинда гапиряпман. Аминманки, КПСС Марказий Комитети бу зўравонликни, партия қонунларини бузиш ҳолларини ўрганади ва зарур чоралар кўради.

Ўртоқ Рашидов қасоскор, танқидни бўғувчи одам ва танқидни бўғувчилар, партия интизомини бузувчилар ва риёкорларнинг ҳомийсидир.

Ўртоқлар Хрушчевда мавжуд бўлган барча хато ва камчиликлар, ўртоқ Рашидовнинг фаолияти ва хулқ-атворида ҳам бор. Лекин партия аъзоси сифатида мени шу нарса таажжублантиради ва ҳайрон қолдирадики, у бу ҳақда гапирмаяпти ва лом-лим демаяпти. Шу сабабли мен янада ишончлироқ бўлсин учун, уларнинг айримларига тўхтаб ўтаман.

Ўртоқ Рашидов кадрларни танлаш ва жой-жойига қўйишни ленинча принципга биноан эмас, балки қариндошлигига, ҳамюртлигига (масалан Н. Ж. Худойбердиев — Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети секретари, С. Ращидов Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ва республика Министрлар Совети қошидаги Партия ва давлат контроли комитети ташкилий бўлими мудири), ошна-оғайнилигига қараб танлаяпти, атрофига лаганбардорлар ва хушомадгўйларни, риёкорларни тўплаб олган.

Ўртоқ Рашидов партия ва давлатдаги юксак мавқеидан фойдаланиб, ўзининг укалари ва қариндошларига ҳомийлик қиляпти. Шулардан бири ўртоқ Саҳоб Рашидов республика прокурорининг ўринбосари бўлиб ишлаётганида, барча қулайликлари бўлган коммунал квартираси бўлишига қарамай, бир неча ой мобайнида данғиллама ўй қуриб олди. У шоҳона уй қурганлиги тўғрисида шикоят тушганида, уни ҳимоя қилиш учун антиқа йўл тутишди — у қурган уйини маҳаллий Советга топширди. Бироқ у бу уйда яшайверди, коммунал квартирасини эса, Совет давлатининг турар жой майдони бериш тўғрисидаги қонунларига хилоф равишда, укасига берди. Буларнинг ҳаммаси ўртоқ Рашидовга маълум ва уни безамайди, у халқнинг кўзи ўнгида партияни алдаяпти.

Ўртоқ Рашидов Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми Раиси бўлиб ишлаган пайтида юз минглаб сўмлаб сайлов маблағларининг қонунга хилоф равишда тўланишига йўл қўйган. Унинг бу ишлари ҳамон ўз баҳосини олмаяпти.

Ўртоқ Рашидовнинг Хрушчевга ёқиш учун уриниши шу даражага етдики, унинг республика юбилейига келишига тайёргарлик кўриб, сайр-томоша қилиши учун, қўриқхона томон янги, катта йўл қурдирди, шу мақсадда бошқа муҳим халқ хўжалиги объектларида банд бўлган маблағлар ва техникани жалб этди. Ўртоқ Рашидов КПСС Марказий Комитети декабрь (1959 йил) Пленумида минбардан туриб, «Тошкентдаги ва республикамизнинг бошқа шаҳарларидаги корхоналар инженер ва техник ходимларининг катта группаси киевликлар ташаббусига амал қилиб, колхозларда доимий ишлаш учун жўнаб кетдилар», деди. Шуниси диққатга сазоворки, у Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Бюроси томонидан шу масала бўйича қабул қилинган қарорда ўртоқ Соатовнинг — ўз қариндошининг фамилиясини биринчи ташаббускор сифатида кўрсатиб, уни колхозга юбормай, Тошкентда олиб қолди, қулай квартира билан таъминлади. Ўртоқ Рашидовнинг бундай ярамас хатти-ҳаракатлари ва қилмишлари ҳужжатларда акс этган, уларни ўчириб ташлаб ҳам бўлмайди, тарихдан йўқотиб ҳам бўлмайди.

Мен шуни айтишим керакки, ўртоқ Рашидов ўз докладларида, нутқларида республика коммунистларини шаффофдек тоза, ҳақиқатгўй, самимий бўлишга, одамлар онгидаги ўтмиш сарқитларига қарши тинмай курашишга чақиради. Аслида эса, юқорида айтилганлардан маълум бўляптики, у бундай сўзларни айтиш учун маънавий ҳуқуққа эга эмас, фақат расмий ҳуқуққа эга, чунки бошқа коммунистлар олдига қўяётган талабларига унинг ўзи амал қилмайди. У буюк Ленин партияси аъзоси деган номга муносиб эмас.

Хрушчев даврида ўртоқ Рашидовнинг димоғи кўтарилиб кетди, у партия қонунлари билан ҳисоблашмай қўйди. Димоғдор одамнинг аҳволи эса В. И. Ленин таърифича, «жуда аҳмоқона, шармандали ва кулгилидир». Ленин хатога йўл қўйсанг тан ол, уларни тузатиш учун чора-тадбирлар белгила, деган. Рашидов эса Ильич васиятларини унутди, шунинг учун уни носамимий инсон, деб аташга асосим бор. Юқорида баён қилинганлардан келиб чиқиб айтаманки, бундан буён бу одамга Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети биринчи секретари лавозимини ишониб бўлмайди.

Делегат ўртоқлар! Мен сизларга танаффусда нима бўлганлигини маълум қилишим керак. Мен бугун биринчи бўлиб гапириш учун конференция президиумига хат чиқардим. Танаффус пайтида ўртоқ Рашидов ва бошқа баъзи ўртоқлар мени ҳузурларига чақириб, гапирмасликка кўндирмоқчи бўлишди. Ўртоқ Абдураззоқов обком номидан сўзлади эндиликда сизнинг нутқ сўзлашингизга ҳожат қолмади, дейишди. Сиз бизга нутқингиз текстини беринг, биз уни қараб чиқамиз, дейишди. Бу факт ўртоқ Рашидов раҳбар сифатида умри тугаганлигини, партия қурилиши соҳасида саводсиз одам эканлигини кўрсатади.

Шунга қатъий ишонч билдиришга рухсат берингки, бизнинг пойтахт партия ташкилотимиз КПСС ва Ўзбекистон партия ташкилотининг жанговар отряди сифатида, танқид ва ўз-ўзини танқидни янада кенг қулоч ёйдириш асосида ўз жанговарлигини ошириб, 1964 йилда қўлга киритган муваффақиятларини мустаҳкамлайди.

25 ЙИЛДАН СЎНГ

Вали Усмоновнинг уй адресини, телефон номерини топишда бизга Тошкент область уруш ва меҳнат ветеранлари бўлими ходимлари ёрдам беришди. Бу одамга қўнғироқ қилиб, учрашиш истагимиз борлигини айтганимизда эса бажонидил рози бўлди.

Эртаси куни келишилган вақтда журнал редакциясига ҳассага таянган бир мўйсафид кириб келиб, ўзининг Вали Усмонов эканлигини айтди. Унинг ранг-рўйидан ҳаёти осон бўлмаганлиги, бошидан кўп савдолар ўтганлиги шундоққина билиниб турарди. Мўйсафид билан танишиб, батафсил суҳбатлашгач, бунга қаноат ҳосил қилдик.

Вали Усмонов 1917 йилда Тошкентда туғилган. Урушдан аввал тўқимачилик техникумини битирган. 1940 йилда ҳарбий хизматга кетиб, урушнинг бошидан охиригача қатнашган, артиллерия қисмида взвод командири бўлган. Ленинград қамали азобларини бошдан кечирган, қамал ёриб ўтилишидан икки кун аввал партия сафига ўтган.

1945 йилда Кенгсберг шаҳри учун жанг муваффақиятли тугагач, у хизмат қилган қисмни япон милитаристларига қарши урушга жўнатишади. Валижон ака Узоқ Шарқдаги урушда ҳам бошидан охиригача қатнашиб, 1946 йилда Ўзбекистонга қайтади.

Кейин у партия ишларида ишлади. Москвадаги олий партия мактабини битирди. Тошкент шаҳридаги Собиқ Сталин район партия комитети секретари, Тошкент шаҳар партия комитети партиявий-ташкилий бўлими мудири, Бекобод шаҳар партия комитети, Киров район партия комитети биринчи секретари, область партия комитети партиявий ташкилий бўлими мудири ўринбосари лавозимларида хизмат қилди. Унинг кўкрагида учта жанговар орден, иккита Ҳурмат Белгиси ордени, бир нечта медаллар, тўққизинчи беш йиллик зарбдори нишонлари бор.

Валижон ака билан суҳбатлашиб ўтириб, мавзуни унинг учун унутилмас бўлиб қолган ўша конференцияга бурамиз.

— Тошкент область XIII партия конференцияси қаерда бўлган? Залда ўтирган делегатлар нутқингизни қандай кутиб олишди?

— Бу конференция 1964 йил 25 декабрда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг мажлислар залида бўлган. Ўшанда бу зал янги қуриб битказилганди. Бошламасига бу ерда Тошкент область партия конференцияси бўлган. Конференцияда 832 делегатдан ташқари, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети бюросининг Рашидов бошчилигидаги аъзолари, республиканинг бошқа раҳбар ходимлари ҳам қатнашган.

Нутқимни бошлаганимда зал сув қуйгандай жим бўлиб қолди, залда пашша учса билинарди. Мен кўп йиғинларда бўлганман, лекин бунақа сукунатни кўрмаганман. Нутқим ўн беш минутга мўлжалланганди, аслида йигирма етти минут давом этди. Сабаби, беш марта гулдурос қарсак билан бўлинди. «Ўртоқ Рашидов шуни билсинки, биз коммунистлар учун қадрли ва севимли устоз вазифасини ҳамиша буюк Ленин ва у яратган Коммунистик партия ўтаган ва бундан кейин ҳам шундай бўлади», деган сўзларни айтганимда залда беш минут гулдурос қарсак бўлди.

Нутқимни тамом қилишим билан бирдан, кутилмаганда, раислик қилувчи танаффус эълон қилди. Бу танаффус узоққа чўзилди. Табиийки, менга қарши сўз айтадиган одамларни тайёрлашди... Ҳеч ёдимдан чиқмайди, шу танаффус пайтида кулуарда айланиб юрганимда ёнимга ўша пайтда Тошкент область Совети ижроия комитети раиси бўлиб ишлайдиган Эркин Шайхов келди. Биз бу одам билан яхши таниш эдик, бир-биримизни ҳурмат қилардик. У Бўка райкомида биринчи секретарь бўлиб ишлаган пайтда, мен Киров райкомида биринчи секретарь эдим. Ўшанда икки район ўртасида оталиқ алоқалари бўйича шартнома тузгандик.

Шайхов секин қўлтиғимдан олди-да:

— Валижон ака, нутқингизни диққат билан эшитдим, — деди. Унинг менга ачинаётганлиги афтидан билиниб турарди. — Барча гапларингиз тўғри, барчаси жўяли. Лекин Рашидов наҳанг-ку, сизни икки ямлаб ютади-ку! Нутқингиз сал бемавридроқ бўлди. Ҳозир ҳам бўлса, кеч эмас, сўз олиб, кечирим сўранг, — деди.

— Йўқ, Эркинжон, мен бу ишни ҳар томонлама ўйлаб қилдим. Бундан буён менга осон бўлмаслигини яхши биламан. Бошга тушганини кўраман, мен ундан кечирим сўрамайман.

— Ундай бўлса, ихтиёрингиз.

Танаффус тугаб, конференция давом этди. Лекин президиумда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети бюро аъзолари, бошқа бир қатор масъул ўртоқлар йўқ эди. Афтидан Рашидов ва унинг лаганбардорлари кенгаши ҳали тугамаганди. Улар икки делегат сўзлаганидан кейингина жойларига келиб ўтиришди. Менга қарши, Рашидовни ёқлаб Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми Раиси Насриддинова, Ўрта Осиё темир йўллари бошқармаси бошлиғи Қодиров гапиришди. Масалан: Насриддинова: «Усмоновнинг нутқи бошдан оёқ қўпол, бетакаллуф, ҳақоратомуз бўлди» деди. Қодиров эса «Усмонов томонидан соғлом танқид эмас, балки ҳужум бўлди...» деди. Лекин бу нотиқларнинг иккиси ҳам нутқимда келтирилган фактларни инкор этишолмади. Насриддинова ҳатто қисман тасдиқлади.

Рашидов ҳам музокарада сўзлаганда менинг нутқимга ўз муносабатини билдирди. «Бу ерда менинг шаънимга кескин танқид бўлди. Бу танқидни тўғри деб биламан. Албатта, менинг характеримда кўп камчиликлар бор, ишимиздаги камчиликлар ҳам талайгина. Мен бу камчиликларимни тугатишга ҳаракат қиламан», — деди.

Тошкент обкомининг янги составн сайланаётганда Калинин районидаги Свердлов номли колхоз раиси Жўраев, Тошкент шаҳридаги 153-қурилиш тресги бошқарувчиси Ҳамидов: Туркистон ҳарбий округи қўмондонининг ёрдамчиси, генерал-майор Краснов сўз олиб, мени туҳматчиликда айблашди ва обкомнинг янги составига киритмасликни таклиф қилишди. Шунда Тошкент тамаки фабрикаси касаба союз комитети раиси Кравченко деган аёл сўз олиб, минбарга чиқди. Унинг ҳаяжонланаётгани шундоқ билиниб турарди.

— Делегат ўртоқлар, — деди у. — Албатта, мен ўртоқ Усмоновни билмайман. Лекин бу ерда гапирган ўртоқларнинг нутқларини нотўғри деб ҳисоблайман. Бу танқидни бўғишдан бошқа нарса эмас. Ўртоқ Усмонов тўғри ёки нотўғри гапирдими, ўртоқ Рашидовга туҳмат қилдими — бу бошқа нарса. Лекин ҳозир шундай фикр пайдо бўлди: ҳамон у нотўғри танқид қилган экан, бу одамни тўғри йўлга солиш керак, тузалишига имкон бериш керак. Унинг номзодини яширин овоз бериш рўйхатига киритиш лозим.

Залдан:

— Тўғри! — деган товушлар ва қарсаклар янгради.

Шундан сўнг Рашидов ўрнидан туриб, шундай деди:

— Ўртоқлар, ҳар бир коммунист ҳар қандай кишини танқид қилиш ҳуқуқига эга. Шу сабабли ўртоқ Усмоновнинг номзодини яширин овоз бериш рўйхатида қолдирилишини таклиф қиламан. Мен ҳам, у ҳам бу танқиддан хулоса чиқарамиз (Қарсаклар). (Суҳбатда номлари келтирилаётган нотиқларнинг сўзлари область партия архивидаги стенографик ҳисоботдан олинди— ред.).

Шундан кейин мен рўйхатда қолдирилдим. Яширин овоз бериш пайтида 744 делегат мени ёқлаб, 88 делегат қарши овоз берди. Шундай қилиб яна обкомда ишлай бошладим.

— Конференциядан кейин қандай воқеалар рўй берди?

— Конференциядан сўнг уч кун ўтгач, кўчада бораётгандим. Республика Госплани раиси бўлиб ишлайдиган С. Зиёдуллаев билан учрашиб қолдим. У табассум билан келиб, қўл бериб «Қойил! Қойил!» деди. Ортиқ гап айтмади. Обком ходимларининг кўпчилиги эса мендан қоча бошладилар. Баъзилари иложи бўлса сўрашмасликка ҳаракат қилишарди. Секин-аста ошна-оғайниларим ҳам ўзларини тортишди.

1965 йил 16 сентябрда Тошкент шаҳрида республика партия активи йиғилиши бўлди. Шу йиғилишда Тошкент шаҳар партия комитети секретари Архангельский сўзлаб: «Тошкент область партия комитети ходими Усмонов бошдан-оёқ бўҳтондан иборат нутқ сўзлаб, республикамизнинг ҳурматли партия ва совет раҳбар ходимларининг обрўсини тўкмоқчи бўлди, — деди. — Усмонов бундан қандай мақсадни кўзлаганлиги ва унинг ортида кимлар турганлиги ҳамон Тошкент шаҳар партия активига номаълум бўлиб қоляпти». Шу партия активида Хоразм область партия комитети иккинчи секретари Доленко, Хоразм область Янгиариқ район партия комитети биринчи секретари Маткаримов актив президиумига «Тошкент область партия комитети Усмоновдек туҳматчи одамни нега шу пайтгача ишлатиб юрибди?» деган мазмунда хат чиқаришади.

Шундан кейин Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети иккинчи секретари Ломоносов Архангельскийнинг нутқи текстини ҳалиги икки киши ёзган хат билан қўшиб «текшириб, чора кўриш учун» Тошкент область партия комитетига юборади.

Республика партия активи йиғилиши бўлиб ўтгач, эртаси куни Архангельскийнинг ҳузурида бўлиб, нутқи текстини беришини талаб қилдим. У эса: «Усмонов, мен шундай масъулиятли нутқни ўзимча сўзлай олармидим? Менга юқоридан шундай деб гапирасан, деб буйруқ беришди. Мен шу буйруқни бажардим. Нутқим текстини эса актив президиумида олиб қолишди», деди.

1965 йил 25 сентябрда Тошкент шаҳар партия комитети пленуми бўлди. Шу пленумда Ленин район партия комитети биринчи секретари Окунский нутқ сўзлаб, мен ҳақимда шундай деди: «Баъзи бир виждонсиз кишилар минбарга юлқиниб чиқиб, раҳбар партия ходимлари тўғрисида туҳмат гапларни айтишяпти, уларнинг устидан мағзава ағдаришяпти. Нега Тошкент область партия комитети ходимлари обком ходими Усмоновнинг иғвогарона нутқига ўз муносабатларини билдиришмаяпти. Афтидан обком ходимлари, асоссиз равишда, танқидни бўғувчилар деган номни олиб қолишларидан қўрқишаётган бўлишса керак».

1965 йил 14 декабрда Тошкент обкоми бюроси бўлиб, унда обкомнинг партиявий-ташкилий бўлими фаолияти муҳокама қилинди. Бу пайтда Малик Абдураззоқов бетоб эди. Бюро мажлисини обкомнинг иккинчи секретари Пономарев олиб борди. Бюрода бўлим бўш ишлаяпти, бюрога тез-тез пухта ишланмаган материалларни тақдим қилаяпти, мудир ўринбосари В. Усмонов командировкаларда кам бўлади, деган айбномалар айтилди. Менга қўйилган айбнома хусусида шуни айтишим керакки, область конференциясидан сўнг мени умуман ҳеч қаёққа чиқармай қуйишганди. Муҳокама сўнгида Пономарев айбномаларни яна бир санаб, мени ишдан озод қилишни таклиф этганида шартта ўрнимдан турдим-да: «Усмоновнинг ишдан бўшатилишининг бош сабаби, коммунистга хос иш қилиб, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Рашидовни ошкора танқид қилганлигидир. У мана шунинг учун жазоланаяпти, деб бюро қарорига ёзиб қўйилсин», дедим. Бу гапимга ҳеч ким лом-лим демади.

Шундан кейин анча вақт уйда ишсиз ўтирдим. Кейин Куйбишев районидаги пахта заводига директор қилишди. Бу ерда тўққиз йил ишладим. Бу вақт мобайнида завод барча кўрсаткичлар бўйича илғорлар сафида бўлди. 1975 йилда мазкур завод тугатилди. Мени область пахта тайёрлаш трестига инженер қилиб ўтказишди. Бу ерда тўрт йил ишлаб, касалманд бўлиб қолганлигим сабабли пенсияга чиқдим.

(Давоми бор).

Ушбу материал «Шарқ юлдузи» редакциясининг розилиги билан журналнинг шу йил 3-сонидан кўчириб босилмоқда.

Республикамиз меҳнаткашлари Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Идеология комиссиясининг Навруз байрамини тиклаш ҳақидаги қарорини зўр кўтаринки руҳ ва хурсандчилик билан кутиб олдилар. Бир ой давомида Ўзбекистон шаҳар ва қишлоқларида байрам кенг нишонланди. Профессионал группалар ва бадиий ҳаваскорлик коллективлари иштирокида театр-томоша, музика-назм ва цирк санъатининг хилма-хил намуналари намойиш этилди. Китоблар, тасвирий санъат ва халқ амалий санъати асарлари кўргазмалари ташкил этилди. Халқ истеъмоли моллари ва озиқ-овқат маҳсулотлари савдо-ярмаркалари аҳоли хизматида бўлди.

Айни пайтда 21 мартдан 21 апрелгача бўлган давр «Раҳм-шафқат ва атроф-муҳитни муҳофаза қилиш ойлиги» деб эълон қилинди. Шу муддат ичида жойларда «Хотира куни», «Биринчи пушта», «Биринчи экин», «Дон, майса ва сув куни», болаларнинг «Бойчечак» байрамлари, «Лола сайли» каби халқимизнинг бир қатор анъанавий маросимлари ўтказилди. Улар халқлар ўртасида қардошлик ва дўстлик ришталарини мустаҳкамлашга хизмат қилиб, эзгулик ва адолат тантанасини яна бир карра намойиш этди.

Азалий Навруз байрами яна қайтиб келди. У ҳамиша навқиронлигича қолаверади.

АЗАЛИЙ ВА НАВҚИРОН

✦ Навруз шарофатидан эл-юрт шод-хуррам, хонадонларда ободлик ва кўтаринкилик.
✦ Баҳорнинг роҳатбахш нафаси, гулгун чеҳраси эса дилларни яйратмоқда.
✦ Меҳнат, яратиш йўлида янгидан-янги манзилларни забт этиш учун бўлган шиддаткор ҳаракат авжида.

ҲАР КУНИМИЗ ЎЗИ БИР НАВРЎЗ

УЙҒУН

Наврўз келди, яшнади дунё,
Табиатда ҳузур, ҳаловат.
Соғинтирган бизни бу кунга
Хушвақт келдик, келдик саломат.

Наврўз элга азалдан байрам,
Боболарнинг эзгу удуми.
Бахтимизга, шукр, бу йил ҳам
Қутлуғ келди, Наврўз қадами.

Гўзал Наврўз қадимдан бери
Халқимизнинг яхши одати.
Авлодларнинг ҳиммати билан
Умр боқий юрт саодати.

Гул либосга бурканган олам,
Табиат ҳам тўй қилар бугун.
Кўз-кўз этар дунё сепини, —
«Ечилади бўқчаю тугун»...

Кўк тоқида чақилар чақмоқ,
Гулдирайди момогулдирак.
Инжу бўлиб сочилган ёмғир
Мўл ҳосилдан келтирар дарак.

Бинафша, чучмома, лолалар
Хабар берар баҳор тўйидан.
Она қизлар шошиб, суюниб,
Ялпиз терар ариқ бўйидан...

«Арғимчоқ солишар» турналар,
Қуёш нури ювган самода.
Кўк сомсалар, тансиқ сумалак
Хушбўй ҳиди анқир ҳавода.

Хуш ёқади қулоғимизга
Учиб келган қушлар навоси.
Тўйиб-тўйиб нафас ол, дўстим,
Дардга даво баҳор ҳавоси...

Ёшу қари далага чиқар,
Хайрли иш бошланиб кетар.
Илк баҳордан ишга тушганлар,
Ҳеч шубҳасиз, муродга етар.

Яхши ният билан далага
Қўш чиқарди Наврўзда деҳқон.
Кўп бўлсин, деб, хирмонда пахта,
Мўл бўлсин деб, омборларда дон.

Наврўзимиз, ою йилимиз
Халқимизга келтирсин омад.
Ҳалол меҳнат, ғайратимиздан
Бу йил ҳам кўп бўлсин даромад.

Қувонамиз, яйраймиз яна
Гул байрами, Наврўз тўйида.
Тўхтамасин байрам, тантана
Юртимизнинг кўча-кўйида...

• *Ленинграддан хат*

ШОДЛИГИМИЗ ЧЕКСИЗ

— Наврўз, бизнинг барча шодликларимизни, мамнунлигимизни олис-олислардаги юртимизга етказ! Улар бутун элни, бутун Ўзбекистонни, бутун Ватанни Наврўзи олам билан қутламоқда, де!

— Наврўз, Ленинградда — рус тупроғида сени хуш кўрдик!

— Даврани кенгроқ олдик. Дўстлар юзи кулгудан, дили қувнашдан, тили қўшиқдан тинмади!

Инқилоб бешиги — Смольний биносининг шундоққина биқинида жойлашган Ленинград олий партия мактаби ётоқхонаси клуби турли миллат йигит-қизлари билан тўлиб кетди. Юқоридаги жўшқин жумлалар ана шу мактабда таҳсил олаётган ўзбек, тожик, қозоқ, туркман, қорақалпоқ йигит-қизларининг дил розлари бўлиб янгради.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Идеология комиссиясининг Наврўз байрамини нишонлаш ҳақидаги қарорини Ленинградда таҳсил олаётган ўрта осиёлик талабалар ҳам шоду-хуррамлик билан қарши олдилар.

Наврўз байрамига бағишланган кеча дастурхони Шарқ халқларининг қадимий анъаналарига хос безатилди. Қизлар Ўзбекистондан олиб келинган кўк ўтлардан сомса, қовурма чучвара, бўғирсоқ, чак-чак, бир ҳафта илгари ундириб қўйилган буғдой майсасидан сумалак пиширдилар. Бу тансиқ таомлар барча миллат вакилларига манзур бўлди.

Сирдарёлик Ортиқали Султонов рубобда, хоразмлик Шавкат Раззоқов гитарада дилрабо куйлар ижро этишди. Самарқандлик Ҳабибулло Темиров, тошкентлик шоир Нурилло Остон баҳор ва меҳнат байрамига бағишланган янги асарларидан ўқиб бердилар. Андижонлик Ойтожи Ҳожимуродова, сурхондарёлик Салима Асророва ва Марям Бозоровалар ўзбекча, тожикча рақслар ижро этишди.

Баҳор мавсумини, Наврўзи оламни тараннум этувчи куйлар, қўшиқлар миллатлараро дўстлик, биродарлик, қон-қардошлик туйғуси билан йўғрилган уланларга уланиб кетди.

А. БОЙҚЎЗИЕВ.

ЯШИЛ ЛИБОС — ЎЛКАМИЗГА МОС

АДИР ЎРНИДА БОҒЛАР

● Бойсун районидаги «Дарбанд» совхозининг тоғолди адирликларида, яйдоқ қирларида бундан 3—4 йил илгари бўлган киши ҳозир бу ерларни танимай қолади. Қияликлар бағрида турли хил мевали дарахтзорлар, токзорлар қад кўтарган. Бунёдкорлар эзгу ишларни давом эттириш, асрлар бўйи қақраб ётган қаровсиз ерларни тўкинлик, фаровонлик масканига айлантириш учун ҳаракат қилишмоқда.

— Бу йилги баҳор биз учун ўзгача келди, — дейди совхоз директори Раҳматилла Ҳайдаров. — Айрим раҳбарларнинг айби билан диний маросим сифатида тақиқланган, аммо халқимиз дилида яшаётган Наврўзи оламнинг яна ўз ўрнини топиши одамларда келажакка ишонч, яхшироқ ишлашга иштиёқни жўш урдириб юборди. Инсон саховатини кутиб ётган ерлар ўз соҳибини топди. Яйради, яшнади.

Дарҳақиқат, совхоз миришкорлари ўзгача ғайрат билан меҳнат қилиб, қисқа муддатда 40 гектар боғ, 50 гектар токзор барпо этдилар. Ҳозир адирларда иш қизғин. Ижара асосида ишлаётган боғбон ва соҳибкорлар янги экилган ниҳолларни бехато ундириб олиб, илгарироқ бунёд этилган боғ ва токзорлар ҳосилини кўпайтириш учун зарбдорчасига меҳнат қилишмоқда.

К. РИХСИЕВ.

ТАШАББУСКОРЛАР

● Халқимизда «Яхшидан боғ қолади», деган нақл бор. Наврўз шарофати билан Амударё райони меҳнаткашлари кўкаламзорлаштириш икки ойлиги эълон қилиб, боғ-роғларни кўпайтириш ташаббуси билан чиқдилар. Хайрли ташаббуснинг бошловчилари Ленин номли, Охунбобоев номли, «Партия XXII съезди» колхозлари, «Қипчоқ», Манғит ва М. Горький номли совхоз боғбонлари бўлдилар. Йил бошидан то шу кунгача 100 гектар майдонга 40 мингдан зиёд мева кўчатлари ўтқазилди. Яқин кунлар ичида янгидан экилган боғ майдонини 200 гектарга етказиш мўлжалланмоқда.

Боғ яратиш ишлари Охунбобоев номли колхозда ҳам намунали амалга оширилди. Колхознинг Хоразм области билан чегарадош зонасида 54 гектарли боғ барпо этилди. Боққа хоразм ва қорақалпоқ халқининг абадий дўстлиги рамзи сифатида «Дўстлик» номи берилди.

У. РАИМОВ.

САМАРҚАНД САЙИЛГА ЧИҚҚАНДА...

Наврўз қадимий ва ҳамиша навқирон Самарқанд шаҳрида, область районларида, ҳатто олис тоғ-адир қишлоқларида ҳам муносиб нишонланди. Халқ байрамида махсус программалар намойиш этилди. Улар профессионал санъаткорлар ва ҳаваскорлик санъати коллективлари томонидан яратилган янги куй, қўшиқ ва рақслардир.

Давраларда қизиқчилар, аскиячилар, бадиий ўқиш усталари ҳам ўз маҳоратларини кўрсатдилар. Сайил кунларида миллий спорт мусобақалари уюштирилди. Дорбозлар, полвонларнинг ҳайратомуз маҳоратлари Наврўз тантаналарига файз киритди. Энг муҳими, самарқандликлар Наврўзга пухта тайёргарлик кўрган ҳолда келишиб, уни ўзига хос, чиройли тараннум этдилар, олқишладилар.

Ўз наврўзномаларини муносиб намойиш этган халқ ижодкорлари ҳозир далаларда меҳнат қилаётган пахтакорларга, чорвадорларга, ғаллакорларга маданий хизмат кўрсатмоқдалар.

СУРАТЛАРДА: Самарқанд шаҳар ва қишлоқларида нишонланган Наврўздан лавҳалар

Р. ҒАФУРОВ фотоси. (ЎзТАГ).

ҚАТРАЛАР

БАҲОРГА ЎХШАГАН АЁЛ

— Ҳовлимиз кичкинагина эди. Аям раҳматли кафтдеккина ерга гул, райҳон, жамбил, кашнич, ўсма экиб, яшнатиб қўярдилар. Нимаики эксалар кўкарарди-я. Қўли гул деб аямга ўхшаганларни айтишса керак-да...

Севикли актрисамиз Сора Эшонтўраева қайнонаси — машҳур санъаткор Аброр Ҳидоятовнинг волидаи муҳтарамаси Пошшо момо ҳақида эҳтирос билан, кўзлари юлдуздек чақнаб ҳикоясини давом эттиради.

— Эрта баҳордан то қор тушгунча аяжоним етиштирган ошкўклари таомларимизни безарди. Яна денг, қиш учун райҳону жамбилларни сояда қуритиб, талқондек майдалаб, оғзи маҳкам бекиладиган чиройли идишчаларга солиб қўярдилар. Таомга бир чимдимгина солсангиз, нақ баҳор бўлиб кетарди.

Аянинг қошларидан ўсма, чеккаларидан райҳон аримасди. Гулларга, яхшиликка, хушбўйликка ихлос қўйганлари учунми, жуда нозик табиат, хушмуомала, саришта, покиза аёл эдилар.

Оппоқ ойим дока рўмол ўрар, узун бўйли, барваста, нуроний эдилар, худди баҳорга ўхшардилар...

ЛАЗЗАТ

1964 йил. Мартнинг қайси куни эди, ёдимда йўқ. Ёмғир ёғиб, тушдан кейин қуёш чарақлаб кетди. Дугонам Маликахон кечки пайт ишдан чиқиб кетаётганимизда: «Юринг, ўртоқжон, ҳув анҳор бўйларини бироз айланиб кўкат терамиз» деб қолди. Бироз юргач, далага, тутзорга етдик.

Кенглик, ёмғирдан кейинги топ-тоза ҳаводан бир зумда енгил тортиб, яйрадик.

— Ана жағ-жағ! Келинг, кўп экан, терамиз, — деди ҳаяжонланиб Маликахон ҳали анҳорга етмасимиздан. У чўнқайганича ер бағирлаб ўсган ям-яшил, жажжи кўкатларни узиб-узиб қўлидаги шойи халтачага солаверди. Мен тошкентлик эмасманми, ўша пайтгача ялпиз билан отқулоқни танирдим, холос.

Маликахон шу куни менга бир талай кўкатларни таништирди. Қизиқ-қизиқ суҳбатлашиб, кулишиб, жағ-жағ, исмалоқ, момақаймоқ, шўра, ялпиз териб уйга қайтдик.

— Қизингизни олиб, бизникига чиқа қолинглар, — деди Маликахон, — кўк манти пиширамиз.

Кўкатларни ювиб-тозалаб, чопқида майдаладикда, сариёғ, қўшиб, манти тугдик. Манти пишгунча яна гурунг, яна кулгу.

Баҳорнинг шарофати билан қурилган ўша гурунг, ўша оқшом, ўша лаззатли таом ҳануз ёдимда.

БАХИЛ

У хотинининг, болалари ва қўшниларнинг ухлашини пойлаб узоқ ётди. Ниҳоят ярим кечада олам тинчиди, худди сув қуйгандек. Секин ўрнидан туриб, кийинди. Ҳужрахонага ўтиб бир халта туз ва тешани қўлига олди. Оёқ учида, овоз чиқармай, одимлаб кўчага чиқди. Зиналардан секин-секин тушди. Тўрт қаватли уйнинг рўпарасида, қўшниси Суюкнинг айвони ёнида гуркираб турган қатор ниҳолларни кўрди. Назарида ниҳоллар пичирлаб сўзлаётгандек, чўчиб тушди. Кейин чўққайиб, халтани қўйнидан олди-да, шошилганча ниҳол тагини ўя бошлади. Кейин икки ҳовуч туз олиб, яна кўмиб қўйди. Яна бошқа ниҳолларга ҳам шундай қилди. Туз ҳаммасига етди.

Ниҳоят жойига келиб ётди. Узоқ вақт ухлолмади. Туз қўлларини, бутун баданларини ачиштираётгандек бўлди...

Орадан кунлар ўтди. Ҳаво исиди. Қатор турган бир саф ниҳол аста қурий бошлади. Унинг эса вақти чоғ эди.

ҚЎЛЛАР

Кўп қаватли уйлар ёнидан ўтиб боряпман. Дарахтлар, гуллар, кўкатлар... Автобус деразасидан атрофни тўймай кузатаман. Ҳув ана, ҳали бузиб улгурилмаган ҳовлилар... Узум ишкомлари...

Кўча бошидаги кафтдек кенгликда бир туп ўрик чамандай гуллаган. Уҳҳ, ўрик тагида ахлат уюми. Ана, бир йигит яна икки челагини кўтариб келиб, ўрик тагига тўкди. Юрагим... туз сепгандек ачишиб кетди. Эҳ, йигит, бундоқ бош кўтариб қарасанг-чи, табиатнинг кўринмас қўллари шундай чиройли гуллар чизиб қўйса-ю сенинг қўлларинг...

Санъат МАҲМУДОВА.

АНДИЖОНДА ТАБИИЙ ОФАТ

Андижон областининг Избоскан, Пахтаобод районларида кучли жала қуйиб, дўл ёғди. Табиий офат туфайли Пахтаобод каналининг суви тошиб, далаларга, аҳоли пунктларига хуруж қилди. Избоскан районидаги «Октябрь 50 йиллиги» совхозининг 2- ва 6-бўлимлари ҳамда «Партия XX съезди», «Комсомол», «Шарқ юлдузи» колхозлари экинзорларини сув босди. Табиий офат Избоскан районининг 10 минг гектар экин майдонига, 810 та хонадонга катта зарар етказди. Тўртта кўприк бузилиб, 5 километр йўл шикастланди. Электр ва телефон симлари ишдан чиқди. Избоскан район ижроия комитети қошида табиий офат оқибатларини бартараф этиш штаби тузилди.

Пахтаобод районидаги «Гулистон», «Маданият» совхозларида ва «Андижон», «Коммуна», Энгельс номли колхозда ҳам экин майдонлари ва аҳоли пунктларини сув босди. 8 минг гектар майдонга қайта чигит экиш мўлжалланмоқда.

Табиий офат кўламини аниқлаш ва унинг оқибатларини тугатишда ёрдам бериш учун Ўзбекистон ССР Министрлар Советидан бир группа мутахассислар Андижонга етиб келдилар. Ҳозир далалардан, ҳовлилардан сел сувларини қочириш чора-тадбирлари кўрилмоқда. Қўшни районлар ва ташкилотлардан эса ёрдам учун техника ва ишчи кучи етиб келмоқда. Лойқа сувлари селгигач, чигит ва бошқа экинларни қисқа муддат ичида экиб олиш учун зарур чора-тадбирлар кўриляпти.

А. ҚУРОНБОЕВ,
«Совет Ўзбекистони» мухбири.

• *Ҳодиса*

ЛАК-БЎЁҚ ЗАВОДИДА ЁНҒИН

19 апрель куни эрталаб Тошкент устида қуюқ қора тутун пайдо бўлди. Уни шаҳарнинг ҳамма томонидан кўриш мумкин эди. Тошкент лак-бўёқ заводида ёнғин чиқди.

Милициянинг кучайтирилган нарядлари Новомосковский ва Пушкин кўчалари чорраҳаларини тўсиб қўйди. Бу ердан фақат тез ёрдам машиналаригина ёнғин чиққан томонга ўтар эди.

Заводга етиб борганимиздан кейингина, лак ишлаб чиқариш ва идишларга қуйиш цехи ишчиларидан ёнғин соат 11 дан 20 минут ўтганда бошланганлигини билиб олдик. Чамаси, дастлаб транспортёрдаги қопқоғи яхши беркитилмаган лак банкаси ёниб кетган.

Гувоҳлардан сўраб суриштириш чоғида мен ўша ерда эдим. Гувоҳ бундай деди: ана шу банка полиэтилен блокларини бир-бирига ёпиштирадиган линияда бирданига ёниб кетди, чунки бу линияда плёнканинг ҳарорати 200 даражага етади.

Ёнғин шу заҳоти цехнинг бутун марказий қисмини қоплаб олди. Шу вақтда цехда ишлаётган 7 киши ёнғинни ўчиришга уриниб кўрди, лекин уддалай олмади. Лак солиниб, полиэтилен билан ўраб бўлинган блоклар ҳам портлай бошлади. Бир неча дақиқанинг ўзида тўрттала қават ўт ичида қолди.

Ёнғин чиққандан сўнг ўн минут ўтгач, бу ерга олтита ўт ўчириш машинаси етиб келди. Яна 15 минутдан кейин бундай машиналар сони йигирматадан ошиб кетди.

Етиб келган командалар ёнғинни икки соатдан кейингина ўчиришга муваффақ бўлдилар. Бахтли тасодиф туфайлигина ҳеч ким жабрланмади. Милиция ва ёнғинга қарши кураш назорати органлари тергов олиб бормоқда.

П. БУРОВ,
ЎзТАГ мухбири.

Муҳаррир
Ў. УСМОНОВ.

• *Реклама ва эълонлар* •

ТОШКЕНТ ИРРИГАЦИЯ ВА ҚИШЛОҚ ХУЖАЛИГИНИ МЕХАНИЗАЦИЯЛАШТИРИШ ИНЖЕНЕРЛАРИ ИНСТИТУТИ
КАФЕДРАЛАР БЎЙИЧА
профессор-ўқитувчилар составидаги
ВАКАНТ ВАЗИФАЛАРГА
КОНКУРС ЭЪЛОН ҚИЛАДИ

Мудирлар: назарий механика, гидромелиорация ишлари технологияси ва уни ташкил этиш (фан доктори), олий математика, ўзбек тили (фан доктори ёки кандидати);
профессорлар: химия, қишлоқ хўжалик машиналари (чорак ставка);
доцентлар: материалшунослик, чорвачилик фермаларини механизациялаштириш (2 ўрин), олий математика (2), машиналарнинг мустаҳкамлиги ва ремонт, жисмоний тарбия, қишлоқ хўжалик мелиорацияси, рус тили (чет эллик ўқувчилар учун тайёрлов факультетига), физика (ўқув хўжалигининг тайёрлов бўлимига), меҳнат муҳофазаси, машина деталлари ва механизмлар назарияси, умумий илмий фанлар (химия, чет эллик ўқувчилар учун тайёрлов факультетига), физика, КПСС тарихи (0,75 ставка), сиёсий иқтисод, теплотехника, машина-трактор паркидан фойдаланиш (чорак ставка), маданият назарияси, этика ва эстетика (ўзбек тилида);
катта ўқитувчилар: инженерлик конструкциялари, қишлоқ хўжалик мелиорацияси, олий математика (2), физика (ўқув хўжалигининг тайёрлов бўлимига), чорвачилик фермаларини механизациялаш, қурилиш машиналари;
ўқитувчилар: рус тили (4), рус тили (чет эллик ўқувчилар учун тайёрлов факультетига);
ассистентлар: сув энергияси ва насос станцияларидан фойдаланиш, машиналарнинг мустаҳкамлиги ва ремонти, физика, қишлоқ хўжалик машиналари, сиёсий иқтисод, қурилиш механикаси, машинасозлик технологияси, маданият назарияси, этика ва эстетика (2-ўзбек тилида).

ҚАРШИ ФИЛИАЛИ БЎЙИЧА

мудирлар: рус ва чет тиллари, гидромелиоратив системаларни автоматлаштириш ва ундан фойдаланиш, қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини ташкил этиш ва унинг экономикаси, педагогика ва инженерлик фанлари;
доцентлар: қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини ташкил этиш ва унинг экономикаси, педагогика ва инженерлик фанлари;
катта ўқитувчилар: амалий ва назарий механика (2); гидротехник иншоотлар, машина-трактор паркидан фойдаланиш, қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини ташкил этиш ва унинг экономикаси, педагогика ва инженерлик фанлари (2), жисмоний тарбия ва граждан мудофааси (2), гидромелиоратив системаларни автоматлаштириш ва ундан фойдаланиш;
ўқитувчилар: рус ва чет тиллари, жисмоний тарбия ва граждан мудофааси (2);
ассистентлар: марксча-ленинча фалсафа ва илмий коммунизм, гидротехник иншоотлар, машина-трактор паркидан фойдаланиш, қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини ташкил этиш ва унинг экономикаси, педагогика ва инженерлик фанлари, амалий ва назарий механика.

Конкурс муддати — эълон чиққан кундан бошлаб бир ой.

Мурожаат учун адрес: Тошкент шаҳри, Қори Ниёзов кўчаси, 39-уй.

Ўзбекистон ССР Соғлиқни сақлаш министрлиги коллективи министрликнинг республика хўжалик органлари контроль ревизия бўлими катта ревизори
Абдували Гадойбоевич ОРИФЖОНОВнинг
вафот этганлигини чуқур қайғу билан билдириб, марҳумнинг оила аъзоларига таъзия изҳор қилади.

СССР Давлат банкининг Ўзбекистон республика банки коллективи ишлар мудирлиги бошлиғи А. Н. Ғаниевга отаси
Наби ҒАНИЕВнинг
вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

Тошкент давлат маданият институти ректорати, партия ва касаба союз ташкилотлари режиссёрлик ва актёрлик маҳорати кафедрасининг катта ўқитувчиси М. Исмоиловга онаси
Тўхта ПУЛАТОВАнинг
вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

«Ўзбекбирлашув» правлениеси «Ўзбекбирлашув» ишлаб чиқариш корхоналари бошқармасининг бошлиғи А. Н. Муталовга ўғли
Даврон МУТАЛОВнинг
вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

«СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ» («Советский Узбекистан») Орган ЦК Компартии Узбекистана, Верховного Совета и Совета Министров Узбекской ССР

БИЗНИНГ АДРЕС: 700083, Тошкент, Ленинград кўчаси, 32.

БЎЛИМЛАР: партия турмуши — 33-34-69, 32-53-97, 32-57-19, пропаганда — 32-55-70, саноат, қурилиш ва транспорт — 33-47-80, 32-53-14, 32-54-09, қишлоқ хўжалиги — 33-76-04, 32-53-15, 32-53-70, совет қурилиши — 33-12-16, 32-57-20, 32-54-18, фан, маданият ва халқ таълими — 33-44-51, 32-57-21, адабиёт ва санъат — 33-20-36, 32-54-35, 32-55-16, ахборот ва спорт — 33-14-24, 32-55-17, халқаро ҳаёт — 32-54-14, хатлар ва оммавий ишлар — 33-21-43, 32-53-16 32-53-20, 32-53-21, 33-11-49, 32-54-06, коммунистик ахлоқ — 32-54-29, фельетонлар — 32-54-27, иллюстрация — 32-57-22.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси, 700083, Тошкент, Ленинград кўчаси, 32.
Газета офсет усулида, А—2 форматида босилади.

Р. — 11717. Б. — 94. ИНДЕКС 64583. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12